

Työeläke

3:2013

MAKSUT JA ETUUDET

– karsia vai kasvattaa?

Työmarkkinajohtajat
eläkeneuvottelujen
asetelmista

S. 4

Toimitus

Päätoimittaja: Kati Kalliomäki | Vt. Toimituspäällikkö: Riitta Väkeväinen | Toimitusneuvosto: Pauli Forma (Keva), Roman Goebel (Keva), Outi Hartikainen (Varma), Eeva Hukka (Ilmarinen), Mikko Karpoja (Eläke-Fennia), Juha Knuuti (ETK), Risto Syväälä (Mela) ja Carita Wuorenjuuri (ETK) | Julkaisija: Eläketurvakeskus | Toimituksen sähköposti: tyoelake-lehti@etk.fi | Tilaukset ja osoitteenmuutokset: aineistotilaukset@etk.fi, puhelin 029 411 2500 | Osoite: 00065 Eläketurvakeskus | Puhelin: 029 411 20 | www.etk.fi | 48. vuosikerta | Työeläke ilmestyy viisi kertaa vuodessa, seuraava lehti ilmestyy lokakuussa (4.10.2013) | Helsinki 2013 | ISSN-L 0564-5808, ISSN 0564-5808 (painettu), ISSN1799-5221 (verkkojulkaisu) | Ulkoasu: Ilkka Kumpunen, Kipinä |

PunaMusta Oy
Paperi: UPMFine 100 g/m²

Kannen kuva:
Ilkka Kumpunen

Vale, emävale, tilasto?

Pääkirjoitus

Kun jotain pistettä tuijottaa tarpeeksi kauan, se rupeaa vaihtamaan väriä ja saamaan kummallisia varjoja. Silmiinkin sattuu.

Näin on tainnut käydä eläkkeellesiirtymisiän odotteelle, johon on ripustettu valtakunnan suuret tavoitteet politiikkatavoitetta myöden pidentää suomalaisten työuria.

Piste on kuitenkin vain piste, ei sen enempää. Toisin sanoen eläkkeellesiirtymisiän odote kuvaa nimensä mukaisesti ainoastaan eläkkeelle siirtymisen hetkeä, ei esimerkiksi työnjättöikää. Vaikka kohta jo puolet lähteekin vanhuuseläkkeelle suoraan töistä, on meillä edelleen suuri joukko niitä, jotka siirtyvät työkyvyttömyyseläkkeelle joko sairauspäivärahaajakson jälkeen tai vanhuuseläkkeelle työttömyysputken kautta.

Kaiken lisäksi se paljon puhuttu piste on siirtynyt pikku hiljaa eteenpäin - siitäkin huolimatta, että vuoden 2005 eläkeuudistusta on ryhdytty moittimaan tehottomaksi työurien pidentäjäksi. Itse pistekin saa pyyhkeitä juuri siitä, että se olisi peittänyt alleen eläkeuudistuksen epäonnistumisen. Kovaa puhetta yhdestä tilastoluvusta!

Eläkkeellesiirtymisiän odotteen julkistamisen yhteydessä on vuosittain kerrattu taustalla vaikuttaneita syitä kuten työttömyyseläkkeen lakkauttaminen, työkyvyttömyyseläkkeiden määrän vähentyminen ja varhaiseläkereittien tukkiminen. Hyvä, että katse on kääntynyt niihin edes nyt.

Viime eläkeuudistuksen tuomitseminen epäonnistuneeksi on silti lievästi liioiteltua. Maailma on vaan ehtinyt muuttua tällä välin paljon. Esimerkiksi ihmisten elinikä on kasvanut ennakoimattoman huimaa vauhtia.

Vuoden 2005 uudistus toi eliniän pituuden hoitoreseptiksi nerokkaan mekanismin eli elinaikakertoimen, mutta kolikon toiselle puolelle on alkanut piirtyä kuvaa kasvavasta vanhuusköyhyydestä, mikäli työvuodet eivät lisäännä eliniän kanssa käsi kädessä.

Näköpiirissä hämmäyttävä pitkä, köyhä ja kova elämä ei oikein houkuttele. Siksikin vuoteen 2017 kaavailtu eläkeuudistus tulee tarpeeseen.

Muistetaan kuitenkin, että eläkkeelle siirtymisen pisteen liiallisesta tuijottamisesta saa vain silmänsä kipeäksi.

Kati Kalliomäki
päätoimittaja

4

Eläkeneuvottelijat ajavat jo aseisiin

Työmarkkinaosapuolten pitäisi aloittaa ensi syksynä neuvottelut vuoden 2017 eläkeuudistuksesta. Kivinä kengässä hiertää kiista ensi vuoden työeläkemaksun tasosta.

8

Jokaisella on oikeus selväpäiseen esimieheen!

Esimiestyö on ratkaisevan tärkeää ihmisten työssä viihtymisen ja jaksamisen kannalta. Työhön on myös helpompi sitoutua, jos eteneminen on jokapäiväistä.

13

Ruotsi nostamassa eläkeikää

Virkamiestyöryhmä ehdottaa Ruotsissa eläkeiän nostamista, jotta huoltosuhte saataisiin paremmalle tolalle. Selvitysmies Ingemar Erikssonin mielestä työuran pituus on otettava huomioon eläkeikään määrittäessä.

LIITE

Keskiaukeamalla työeläkelaitosten tilinpää-töstiedot sekä artikkelit:

- Haastavassa ympäristössä työeläkesijoituksille erinomainen tuottovuosi
- Kotimaa kun taakse jää

16

Sorsan kolumni

Kolumnisti Ville-Pekka Sorsa jatkaa työeläkejärjestelmän oikeudenmukaisuuden arvioimista.

17

Some työeläkeviestinnässä

Eläketurvakeskus on tuottanut kevään aikana useita videoita, joita saa vapaasti levittää sosiaalisessa mediassa. Some on toimiva kanava kansalaisviestinnälle.

18

Perhe-eläkkeiden kokokuva

Perhe-eläkkeiden tarpeellisuudesta tämän päivän Suomessa on keskusteltu. Erikoistutkija Mervi Takalan artikkeli kertoo kesäkuussa julkaistavasta perhe-eläkkeistä koskevasta raportista.

20

Kokemuksen ääni Veritaksesta

Yrittäjien huono tapa alivakuuttaa itsensä asettaa haasteen kaikille työeläkealan toimijoille. Veritaksen yhtiölakimiehelle Kaisa Forsströmille asia on missio.

23

Tiedoksi

Köyhyys on yhä pysyvää
Kuinka vanhaksi voimme elää?

24

Vanhuuseläkkeelle siirtyminen myöhentyi ja aikaistui

Ekonomisti Satu Nivalainen kertoo artikkelissaan miten vuoden 2005 eläkeuudistus vaikutti vanhuuseläkkeelle siirtymiseen.

26

Pallo hallussa

Britit hukkailevat eläkevakuutustietojaan ja puolalaiset epäilevät valtiota aikeista kansallista eläkesäästöä. Mitä muuta maailmalla tapahtuukaan?

28

Tiedoksi

Topsos-koulutus jatkuu Turussa.
Uusi eläkeyhtiö on nimeltään Elo.

Nimitykset

29

Aika ei hoida vanhuusköyhyyttä

Kelan tutkimusjohtaja Olli Kangas pohtii vierailevana kolumnistina sitä, miten peruseläketurva pitäisi järjestää.

30

Luin kirjan

Yhdyskunta-sarjakuva

31

English Summary

by Lena Koski

32

Uusimmat julkaisut

EK:n Lasse Laatusen:
"Ei syytä nostaa
työeläkemaksua 2014
eikä 2015"

Eläkeneuvotteluista odotetaan
valmista syksyllä 2014

Nyt ajetaan asemiin

Teksti: Riitta Väkeväinen | Kuvat: Olli Häkämies

Työmarkkinajärjestöllä on iso urakka työeläkejärjestelmän uudistamiseksi vuonna 2017. Näkemyserot kietoutuvat maksutason ja eläke-etuuksien ympärille. Ennen kuin neuvottelut voivat alkaa, pitää ravistella kivet kengistä, isoin niistä on ensi vuoden työeläkemaksu. Puheet ovat nyt jo kovia.

SAK:n Lauri Lyly:
"Eläkemaksujen
nostolla turvataan
nuorten eläkelupaus"

EK:n työmarkkinajohtaja **Lasse Laatonen** puhuu eläkeneuvotteluista vielä ehdollisesti: JOS neuvottelut syksyllä alkavat... SAK:n puheenjohtaja **Lauri Lyly** on luottavaisempi: KUN neuvottelut syksyllä alkavat...

Helppoa ei tule olemaan, sillä kiista ensi vuoden työeläkemaksusta sekoittuu väistämättä syksyn työmarkkinakerrokseen, kuten kävi jo keväällä. SAK:n mielestä maksu pitäisi saada nousemaan sovitulle tasolle, jotta nuorten eläkelupaus voidaan turvata, eikä rahoittaa tämän päivän ostovoimaa huomisen eläkkeillä. EK:lla on asiasta toinen näkemys:

– Pitää erottaa lyhyt ja pitkä tähtäin. Järjestelmään on kerätty väärillä oletuksilla ja väärin perustein liian suurta työkyvyttömyysmaksua ja työttömyysmaksuosaa. Tätä liikaa perittyä maksua on niin paljon, että sillä pystytään pitämään maksu edelleen ennallaan 2014–2015 ilman, että kukaan voi väittää, että työnantajat rikkovat sopimuksensa, Laatonen vakuuttaa.

– Näkemysero on sen takia niin suuri, että me halutaan nostaa maksu sille tasolle, mitä aiemmin sovittiin ja mitä nykyjärjestelmä vaatii. EK puolestaan haluaa pitää maksun alhaalla, jotta sitä kautta pääsisivät leikkaamaan nykyjärjestelmän etuuksia, Lyly perustelee.

Suhdanteet ja puskurit

Laatusen mielestä ei ole mitään järkeä siinä, että tällaisessa suhdannetilanteessa lähdetäisiin nostamaan työeläkemaksua, kun nyt pitäisi painaa kaikki työvoimakustannukset alas.

Liikaa kerätyissä maksuissa on hänen mukaansa kyse eläkelaitosten aktuaarien tekemästä virheestä, joka ei oikeuta järjestelmää omiaan näitä yrityksiltä ja palkansaaajilta perittyjä rahoja yhteiseksi hyväksi. Lylyä taas harmittaa se, ettei 1990–2000-luvun taitteessa nostettu työeläkemaksua voimakkaasti, nyt rahoitus olisi kunnossa. EK vastusti nostamista silloinkin.

Nyt kun on päästy asiaan, niin otetaan saman tien EMU-puskurit pöytään.

Laatonen kysyy, miksi niitä on kerätty, jos niitä ei käytetä. Eikö nyt olla sellaisissa suhdanteissa, että 5,5 miljardin EMU-puskurille olisi käyttöä? Lyly ei kuitenkaan lämpene puskurien purkamiselle. Hänen mielestään tämän hetken tilanteessa on kyse vientikysynnän mataluudesta, siitä etteivät vientimaat kasva. Suomalaisen

työeläkemaksun alentaminen ei hänen mukaansa paljoa auta siellä toisessa päässä.

– Palkansaajapuoli on niin iloisia maksajia täynnä, ettei niille tunnu mikään alennus kelpaavan, Laatusen kuittaa.

Nuorten ystävät

Työeläkemaksu ja eläkeikä ovat kolikon kaksi puolta. Tämän päivän nuorille eli tulevaisuuden eläkeläisille pitäisi pystyä luomaan mahdollisimman kestävä, kohtuullinen työeläketurva kohtuullisella maksutasolla. Tästä ovat kaikki samaa mieltä ja tätä tasapainoa eläkeneuvotteluissa punnitaan kultavaa'alla.

SAK sanoo ajavansa nuorten asiaa vaatimalla maksuja ylös nyt, EK puolestaan sanoo ajavansa nuorten asiaa vaatimalla eläkeikää ylös nyt.

SAK haluaisi, että työeläkemaksun osuus otettaisiin mukaan palkkapottiin, jonka pohjalta eläke lasketaan. Tämä vaikuttaisi Lylyn mukaan etenkin nuoriin ja toisi heille 4–5 prosenttiyksikköä paremmat eläkkeet. Uusi ehdotus SAK:lta on, että eläke alkaisi karttua jo 15-vuotiaana nykyisen 18 ikävuo-

Hivutus vai kertarytinä?

Kumpikaan osapuoli ei halua vielä lyödä lukkoon kantaansa eläkeiän suhteen. Nyt ajetaan aseisiin

neuvotteluja varten, niin maksun kuin eläkeiänkin suhteen.

Sen verran Laatusen paljastaa, ettei mallilla ole niin väliä, kunhan ikäraja nousee ja mieluiten kerralla riittävästi. Hän arvelee elinaikaan sidotun eläkeiän nostoautomaatin olevan kansalaisille liian monimutkainen, parempi olisi yksi luku ja sille voimaantuloaika.

Lylyn mukaan kaavamainen eläkeiän nosto ei ole hyvä pitkän ja kuluttavan työuran tehneille. Jotain yksilöllisyyttä järjestelmään varmasti tarvitaan, eikä siihen riitä pelkkä työkyvyttömyyseläke. Eläkeikä on palkansaajapuolelle vaikea asia, mutta se tulee sitä mukaa helpommaksi, kun yhä useammat työskentelevät nykyisen alaikärajan yli.

– Jos rajaa päädytään joskus siirtämään, niin miten se tehdään ja millä siirtymäajalla? Mielestäni siirtymäajan pitää olla hyvin pitkä ja ikärajan nosto pitää tehdä pienin portain, esimerkiksi kuukausi kerrallaan, Lyly linjaa.

EK karsisi kaikki varhaiseläkereitit ja etenkin työttömyysputki on työnantajan hampaissa. Laatusen toivoo, että jos ei sitä saada hävitettyä, niin nostettaisiin edes ikäraja yli 60:n. Ay-liike pelkää ikääntyvien jäävän heitteille. Laatusen hoitaisi asian mieluummin muulla sosiaaliturvalla ja vetoaa siihen, että työttömyysputki on yrityksille helppo tapa saneerata ikääntyneitä.

Ei enää jarruja hallitukselta

Pääministeri **Jyrki Katainen** on tiukannut eläkepäätöksiä työmarkkinaosapuolilta. Lylyn ja Laatusen mukaan nyt odotetaan käynnissä olevia selvityksiä ja neuvotteluihin kuluu arviolta noin vuosi. Siitä molemmat ovat yhtä mieltä, että syksyllä 2014 pitäisi olla uudistuksen suuntaviivat neuvoteltuina. Siis hyvissä ajoin ennen kevään 2015 eduskuntavaaleja.

Lasse Laatusen ei ymmärrä hallituksen patistelua, kun ongelma hänen mukaansa on hallituk-

SAK:n puheenjohtaja Lauri Lyly ei kannata kaavamaisista eläkeiän nostoa. Pitkä työura pitää ottaa jotenkin huomioon.

Alustavia lähtökohtia eläkeneuvotteluihin:

Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK:

- Pudotetaan eläkkeen karttumisen alaikäraja 18:sta 15 ikävuoteen.
- Eläkemaksua ei enää vähennetä eläkkeeseen vaikuttavasta palkasta. Toisi nuorille 4–5 prosenttiyksikköä korkeamman eläkkeen.
- Otettaisiin huomioon pitkä työura eläkkeelle jäämissiässä, ei kannatusta kaavamaiselle ikärajan nostolle.
- Vuoden 2014 työeläkemaksu sosiaaliturvan mukaisesti ja työurasopimuksen mukaisesti vuosina 2015–2016. Siitä eteenpäin koskevassa päätöksenteossa hyödynnettäisiin toukokuussa ja elokuussa valmistuvia selvityksiä ja eläkeneuvotteluissa syntyviä ratkaisuja.
- Elinajanodotteen vaikutus? Eläkkeen tasoon (kuten nyt elinaikakertoimen kautta) vai eläkeikärajaan vai sekä että?
- Työuran loppupään tarkastelu ja eläkeikä ovat liian kapea näkökulma työurien pidentämisessä. Tärkeämpiä välineitä ovat mm. työllisyys, työpaikatason toimet, työn kehittäminen ja osaamisen ylläpito.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:

- Hävitetään työttömyysputki tai ainakin nostetaan ikäraja 60 ikävuoden yläpuolelle.
- Muistettava vanhat virheet: työttömyyseläkkeen ikärajan laskeminen 55 ikävuoteen 70-luvulla.
- Eläkeikä mieluiten yksi luku, joka menee kerralla riittävän korkealle ja sille voimaantuloaika.
- Pidetään työeläkemaksu ennallaan 2014 ja 2015. Maksupaine sijoittuu vuosille 2020–2030, on päästävä sopuun, miten hoidetaan.
- Miksi EMU-puskureita ei käytetä, kun niitä on kerätty?

EK:n työmarkkinajohtaja Lasse Laatusen haluaisi, että eläkeikä nousisi kerralla riittävän korkealle ja olisi yksi, selkeä luku.

sen sisällä: SDP:n puheenjohtajan **Jutta Urpilaisen** vaalilupaus olla nostamatta eläkeikää tällä hallituskaudella.

– Jos ei tätä ongelmaa olisi, niin järjestöt olisivat hoitaneet asian jo aikoja sitten. Tasapuolisuuden nimissä on sanottava, että **Matti Vanhanenkin** teki virheen, kun yritti nostaa eläkeikää väkisin puhumatta järjestöille mitään, Laatusen harmittelee.

Hänen mukaansa poliittisesta kompuroinnista huolimatta eläkeiän nostolle on syntynyt laaja yhteiskunnallinen tilaus.

Lauri Lyly kuvaa hallituksen roolia eläkeneuvotteluissa näin:

– Nyt hallituksella ei ole jarruja meidän suuntaan, nyt me saadaan rauhassa neuvotella tämä paketti. Hallitus on rytmittänyt asian niin, että heti kun neuvottelutulos on olemassa, se aloittaa lainvalmistelun ja seuraava eduskunta päättää uudistuksesta. ■

Hyvä esimies tarjoaa alaisilleen
mahdollisuuden onnistumisiin

Happea asiantuntijalle!

Teksti: Niclas Kourula | Kuvat: Antti Ahtiluoto

Hyvä palkka ja itsenäinen työ eivät pelkästään riitä asiantuntijatyön tekijälle. Hän haluaa myös onnistua ja edistyä työssään. Mutta miten onnistumista johdetaan? Keskijohdon työskentelyllä on ratkaiseva merkitys sekä tavoitteiden saavuttamisen että alaisten motivaation ja sitoutumisen kannalta.

Varman työkykyjohtajan **Jyri Juustin** mielestä meillä kaikilla on oikeus selväpäiseen esimieheen. Sellaiseen, jolla on yrityksen suunta selvillä ja tavoitteet kirkkaana mielessä. Henkilöön, joka johtaa poistamalla esteitä tekemisen tieltä ja auttaa yksilölliset tarpeet huomioiden tavoitteita ja onnistumisia kohti. Näin eivät asiat kuitenkaan valitettavasti ole.

– Vaikka työelämä on muuttunut, useissa yrityksissä toimitaan edelleen vanhoilla välineillä ja ajattelutavoilla. Ei ole pysähdetty miettimään, ovatko 90-luvulta tutut ja rakkaat toimintatavat enää relevantteja. Tästä seuraa pahoinvointia työpaikoilla.

Esimerkiksi työajan seuranta on Suomessa pakollista, mutta sen ei tarvitse tarkoittaa kellokortin leimaamista. Kun tekemisen suunta ja strategiaan sidoksissa olevat tavoitteet on määriteltä yhdessä, voidaan siirtyä johtamaan läsnäolon sijaan aikaansaamista.

Annettu vapaus tarvitsee kuitenkin vastapainokseen viisaita rakenteita, joista on pidettävä kiinni. Punaisen langan muodostamiseksi riittää Juustin mielestä muutama käytännön johtamisen väline, kuten valmennusvartit, kehityskeskustelut ja hyvät palaverit.

Tylsä esimies edustaa pysyvyyttä

– Omana periaatteenani on, että esimiehen tulee olla ennakoitava. Kun asiat muuttuvat työntekijän ympärillä, on hänen pystyttävä luottamaan esimieheen. Esimies huolehtii, että tavoitteet ja pelisäännöt pysyvät selkeinä. Mitä tehdään, mil-

loin tehdään ja kuka tekee. Esimiehen kuuluu olla työssään välillä tylsä.

Ihmiset sitoutuvat työhönsä kun se on mielekäs-tä. Tämän saavuttamiseksi jokainen työntekijä on nähtävä ja johdettava yksilönä. Johtamisen suurimpia haasteita onkin löytää oikea rytmi jokaisen kanssa.

– Paha virhe on auttaa liikaa ja imeä kaikki happi pois ympäriltä. Asiantuntijoilla täytyy olla tilaa tehdä ja vaikuttaa.

Viesti ja pidä huolta itsestäsi

Diacorin toimitusjohtajalle **Anni Vepsäläiselle** johtaminen on palveluammatti.

– Tehtävänäni on luoda työntekijöille olosuhteet ja edellytykset onnistumisille. Jokaisen työntekijän pitää tietää mikä on yrityksen olemassaolon tarkoitus, ja mikä on oma rooli sen toteuttamisessa.

Strategia, tehtäväkuvat, prosessit ja toimintamallit ovat peruskiviä, joilla luodaan onnistumisen mahdollisuudet. Niiden määrittelyn jälkeen seuraa vaikein osuus; kiteyttäminen ja viestintä. Esimiehen tehtävä on määrittellä mikä on tärkeää ja olennaista.

– Yksi nykyajan tärkeimmistä esimiestäidoista on viestintä. Esimiehen pitää pystyä pukemaan monimutkaisiakin asioita ymmärrettävään muotoon sekä puhumalla että kirjoittamalla. Hän ei voi ulkoistaa tätä asiaa viestintäosastolle.

Esimiehen on kyettävä viemään toimintaa kohti yhteisiä tavoitteita. Ihmiset on johdettava tekemään oikeita asioita, sillä loppupeleissä vain tulokset ratkaisevat. Onnistuminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja toistoja.

– Esimies ei saa hötkyillä ja muuttaa koko ajan mieltään. Pitää olla utelias, mutta viimeisimpiin ismeihin ei ehkä kannata aina tarttua.

Esimiestyö on vaativaa, ja sillä on merkitystä mil-laisessa kunnossa esimies on.

– Jotta esimiehenä voi menestyä, on oltava hyvässä henkisessä ja fyysisessä kunnossa. Täytyy myös olla sinut itsensä kanssa, sillä työtä tehdään omalla persoonalla.

Anni Vepsäläinen tietää mistä puhuu, sillä hän on työskennellyt vaativissa johtotehtävissä 90-luvun alusta lähtien, muun muassa TeliaSonerassa.

Hyvästä johtamisesta kilpailuetu

Maailma muuttuu ja joustavuuden vaatimukset kasvavat. Varsinkin nuorempi sukupolvi haluaa joustoa ja siihen on pystyttävä. Johtaminen ja esimiesten toiminta ovat oleellinen osa yrityskuvaa, josta ihmiset viestivät toisilleen sekä talon sisällä että ulospäin. Koska osaamisesta on tietyillä aloilla jo nyt pulaa, voi yrityksen kasvu ja menestys estyä selväpäisten esimiesten puuttuessa.

Työterveyslaitos julkaisi toukokuussa Työ ja terveys Suomessa 2012 –katsauksen. Siinä uudeksi työelämän uhkatekijäksi nimettiin kiinnittymisen puute ja työyhteisöjen sirpaloituminen. Työntekijän mahdollisuudet sitoutua ja kiinnittyä työnantajaansa pitkäjänteisesti ovat vähentyneet katsauksen mukaan merkittävästi.

Heikko sosiaalinen kiinnittyminen sekä työyhteisön puuttuva tuki ja läsnäolo saattavat aiheuttaa ihmisille psyykkisiä ongelmia. Entistä useampi olisi kuitenkin halukas pidentämään työuraansa, jos vain jaksamista ja terveyttä riittää. ■

Hyvän esimiestyön käytäntöjä

1. Sido tekeminen tavoitteisiin

■ Tavoitteet eivät ole pelkkää dataa jota seurataan, vaan niillä on merkitys yrityksen tulevaisuuden kannalta. Kaikella tekemisellä tulee olla suhde strategiaan tavoitteisiin. Ihmiset ovat valmiita tekemään enemmän, kun he tietävät missä ovat mukana.

2. Hyödynnä palaverit ja kokoukset

■ Kokoukset ovat loistava johtamisen väline. Valmistele ne huolella, sillä turhia palavereita ei kannata pitää. Listaa etukäteen mitkä asiat ovat päätettäväksi ja mitkä vain tiedoksi. Pidä huoli, että päätökset tulee tehtyä.

3. Kehityskeskusteluilla on tarkoitus

■ Kehityskeskustelu ei ole ainoastaan lomakkeiden täyttämistä, vaan sen pohtimista missä mennään ja minne ollaan menossa.

4. Valmennusvartti täydentää kehityskeskustelua

■ Aina ei riitä, että esimiehen ovi on auki. Valmennusvartti on esimiehen ja alaisen säännöllinen tapaaminen, jossa keskustellaan työn sujuvuudesta, tehtävien priorisoinnista ja elämäntilanteesta. Tapaamisessa keskustellaan, ei täytetä lomakkeita.

5. Rutiinit vapauttavat aikaa

■ Kaikki asiat eivät vain tule eteen, vaan suurimman osan voi ennakoida suunnittelulla. Pidä kiinni rutiineista ja ota käyttöön sopivat työnhallinnan välineet, kuten kalenteri, vuosikello ja työlistat.

6. Varaa aikaa käytäväkeskusteluun

■ Hyvä suunnittelu mahdollistaa tehokkaan ajankäytön. Varaa kalenteriisi aikaa vapaalle keskustelulle. Olemalla luontevasti läsnä tiedät paremmin missä mennään ja mitä ihmiset oikeasti ajattelevat.

7. Palkitse myös arjessa

■ Arjen innovaatioita tulisi nostaa enemmän esille. Niitä kannattaa myös juhlistaa, sillä jos tavoitteet ovat kaukana, ei arkisista työtehtävistä synny motivaation kannalta tärkeitä onnistumisen kokemuksia.

8. Kehitä viestintätaitojasi

■ Esimiehen pitää pystyä esittämään monimutkaisia ja vaikeita asioita selkokielellä. Esimiehen tehtävänä on kiteyttää ja jakaa tietoa.

9. Muista hyvät käytöstavat

■ Pienillä asioilla on merkitystä. Esimies toimii esimerkkinä ja vaikuttaa käytöksellään työyhteisön käyttäytymiseen.

Esimestyökokonaisuus jatkuu ►►►

Eteenpäin on elävän mieli – joka päivä

Etenkin tietotyöläisten motivaation kannalta oleellista on työn edistyminen. Ja sen on oltava päivittäistä.

– Keskijohto saattaa unohtaa huomioida alaisten tarpeet, kun itsellä on niin paljon paineita, sanoo Midagonin toimitusjohtaja Päivi Marttila.

■ – Vaikka työssä muuten kaikki menisi hyvin, mutta homma ei mene eteenpäin, työntekijä ei sitoudu eikä motivoitu, sanoo muutosjohtamisen konsultointiin erikoistuneen Midagonin toimitusjohtaja **Päivi Marttila**.

Etenkin pitkissä projekteissa, vaikkapa teknologia- ja ohjelmistoteollisuudessa, lopputulosta ja siitä iloitsemista joutuu odottamaan pitkään. Miten edistymistä sitten johdetaan?

Päivi Marttilan mukaan keskijohto on tässä erityisen tärkeä. Oleellista on, että esimies on kiinnostunut alaistensa työstä ja heidän edistymisestään.

– Middle management on antura, joka mahdollistaa sen, miten alaiset onnistuvat tavoitteissaan.

Marttila muistuttaa, että keskijohdon asema on organisaatiossa kaikkein vaikein. Seniorijohto tekee suuret, näkyvät linjaukset, mutta keskijohdon työ jää piiloon. Keskijohdolla on myös kovat paineet raportoida ylemmälle johdolle. Tällöin omien alaisten tarpeet jäävät usein vaille huomiota.

Ei sitoutumista – ei huippusuorituksia

Yhdysvalloissa työn tuottavuutta tutkitaan kiihkeästi. Harvardin professori **Teresa Amabile** on tutkinut psyykkisten seikkojen vaikutusta ih-

misten suorituskykyyn. Hänen mukaansa organisaatioissa muhii näinä aikoina valtava määrä sitoutumattomuutta ja työtyytymättömyyttä, joka estää ihmisiä yltämästä parhaaseen suoritukseensa.

Koska Amerikassa raha puhuu, Amabile korostaa innostuneiden työntekijöiden tuottavuutta. On arvioitu, että sitoutumattomuuden aikaansaama tuottavuusvaje aiheuttaa yrityksille pelkätään Yhdysvalloissa 300 miljardina dollarin vuosittaiset menetykset.

Teresa Amabilen mielestä esimiehillä on ratkaiseva rooli siinä, onko arki työntekijälle henkisesti kohottavaa vai murskaavaa.

Käytännön työkalu tiimien tueksi

Midagon on rakentanut professori Amabilen ja tämän kollegojen oppien pohjalta Pulse-palvelun, jolla tiimit voivat tehdä edistymistä näkyväksi ja joka tukee esimiehiä tämän johtamisessa. Ohjatussa päiväkirjatyöskentelyssä jokainen tiimin jäsen kirjaa päivittäin ylös asioita, jotka kertovat onnistumisista ja työssä edistymisistä.

– Neljän viikon ajan ihmiset käyttävät 5-10 minuuttia päivässä sen pohtimiseen, miten työ on tänään edistynyt ja mikä siinä on auttanut tai mikä siinä tökkii, Päivi Marttila kertoo.

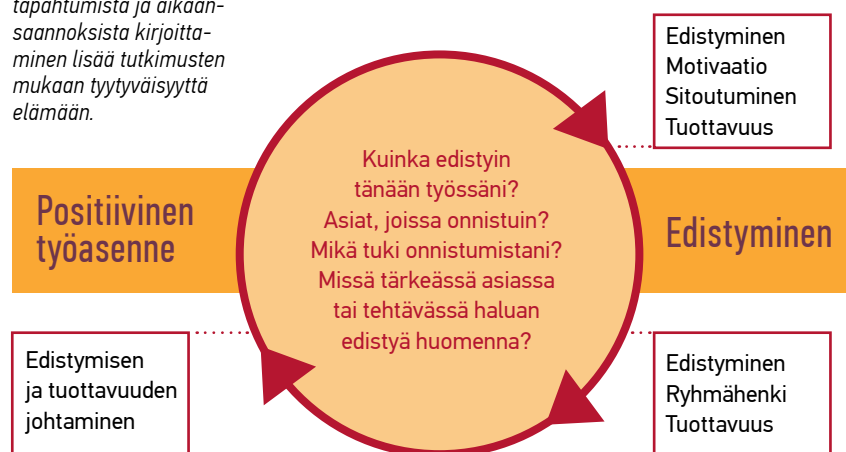
Tavoitteena on löytää ongelmiin nopeasti ratkaisuja. Päiväkirjoista ei haluta oksennuspusseja, joihin vain puretaan pahaa oloa. Osallistujat saavat välitöntä palautetta omasta ja tiimin edistymisestä ja viikoittaisen yhteenvedon edistysaskelista.

Esimies saa jakson puolivälissä yhteenvedon, joka sekään ei sisällä yksilökohtaisia tietoja. Esimiehen kanssa käydään myös valmentavaa keskustelua, jotta tämä oppii näkemään mitkä asiat motivoivat hänen alaisiaan ja mitkä asiat edistävät tai haittaavat päivittäistä edistymistä.

Työelämää kehittäville palveluille on tarvetta. Teknologian ja innovaatioiden tutkimuskeskus Tekes on kiinnostunut näkemään mitä uusin keinoin voidaan saavuttaa ja osallistuu Midagon Pulsen käynnistämiseen. Midagon tekee parhailaan myös Aalto-yliopiston kanssa käytännön tutkimusta hyvän johtamisen kulmakivistä.

Näin vahvistat edistymistä ja huippusuorituksia

Päivittäinen positiivisista tapahtumista ja aikaansaannoksista kirjoittaminen lisää tutkimusten mukaan tyytyväisyyttä elämään.

Riitta Väkeväinen

Ruotsi nostamassa eläkeikää vauhdilla

Ruotsissa eläkeikää nostetaan vauhdilla, mikäli virkamiestyöryhmän ehdotukset kelpaavat poliitikoille ja järjestöille.

– Puhumme eläkeikätavoitteesta tai tavoiteiästä, jolloin eläkkeelle lähtijä saisi täyden eläkkeen, hallintoneuvos **Ingemar Eriksson** sanoo.

Vuonna 2019 tavoiteikä olisi 66 vuotta, vuonna 2022 67 vuotta.

Ruotsin ongelmat ovat samat kuin Suomenkin. Väestö ikääntyy ja eläkkeellä ollaan yhä pidempään. Samaan aikaan työelämään tulevat ikäluokat ovat aiempia pienempiä.

Eläketyöryhmän selvitysmiehenä toiminut Ingemar Eriksson kertoo, että huoltosuhte on hurja.

– Se kasvaa edelleen, mutta mieluummin tasaisesti kuin hyppäyksellä.

Mikäli nykymeno jatkuu edellisten 30 vuoden tapaan, yhtä työssäkäyvää kohden on yhä useampi elätettävä.

– Nuoret siirtyvät työelämään yhä myöhemmin. Maahanmuuttajien on entistä vaikeampi integroitua yhteiskuntaan. Iäkkäät lähtevät eläkkeelle yhä nuorempina, Eriksson luettelee.

– Kahdenkymmenen vuoden kuluttua sataa työssäkäyvää kohden on sata yli 15-vuotiasta huollettavaa.

Ruotsin eläketyöryhmän ehdotuksia

- Eläkeikätaavoite nousee portaittain vuodesta 2019 alkaen. Tuolloin täyden eläkkeen saa 66-vuotiaana. 2022 tavoiteikä on 67 vuotta, 68 vuotta vuonna 2034.
- Laskennassa otetaan huomioon elinaikaodote.
- Eläkkeen voi vastaisuudessa saada aikaisintaan 62-vuotiaana nykyisen 61 vuoden sijasta. Tuolloin eläke leikkaantuu elinaikakertoimen perusteella. Pitkän työuran tehneet voivat päästä muita aiemmin täydelle eläkkeelle.
- Takuueläkkeen saisi vastaisuudessa 66-vuotiaana nykyisen 65 vuoden sijasta. 65 vuotta täyttänyt takuueläkkeen saaja voisi ansaita ilman, että takuueläkettä tai asumistukea leikataan. Alle 40 vuotta Ruotsissa asuneet eivät saisi täyttä takuueläkettä.
- Ammattialakohtaiset eläkeiät ja osa-aikaeläkkeeseen vaikuttavat joustotyöajat sovitaan työmarkkinajärjestöjen kesken.
- Yksityisten eläkkeiden ja virkamieseläkkeiden alaikäraja nousee 55 vuodesta 62 vuoteen.
- Kaikkia sosiaalietuuksien ikärajoja nostetaan eläkeikätaavoitteen mukaisesti.
- Koulutustukea myönnetään 45–57-vuotiaille noin 110 euroa kuukaudessa alle 40 viikon opintoihin. 55–57-vuotiaat voivat hakea opintolainaa 40 viikoksi.

Lukuisia kuulemisia

- Poliittiset puolueet eivät ole vielä ottaneet kantaa virkamiestyöryhmän eläke-esityksiin. Kaikki puolueet ovat yksimielisiä, että eläkeiän korottamismahdollisuudet tulee selvittää.
- Seuraavaksi kuullaan viranomaisten, tutkimuslaitosten sekä eläkeläis-, työmarkkina- ja muiden järjestöjen kannat ehdotuksiin. Kuulemisia on yli 200.
- Virkamiestyöryhmän ehdotukset järjestöjen kommenttien kera menevät poliittiselle eläketöryhmälle. Siinä ovat mukana hallituspuolueet ja sosialidemokraatit. Poliittinen eläketöryhmä hakee ratkaisuja virkamiestyöryhmän ehdotuksiin.
- Jos hallitus pääsee eläkepaketista yksimielisyyteen, esitys annetaan Ruotsin valtiopäiville.
- Vuoden 2014 vaalien valmistelut voivat kuitenkin sekoittaa eläkepaketin etenemisen.

”Suhtautumisen ikääntyviin työntekijöihin pitää muuttua.”

Erikssonin mukaan muutokset pitää aloittaa nyt.

– Niiden voimaantulo vie kuitenkin useita vuosia.

Ikäsyrrjintä pois pehmein keinoin

Tarkoituksena on korottaa eläköitymisikää nopeasti. Vajaan kymmenen vuoden kuluttua Ruotsissa saisi täyden eläkkeen vasta 67-vuotiaana. Nyt eläkkeelle voi jäädä joustavasti 61–67-vuotiaana.

Vaikka valtaosa ruotsalaisista jää edelleen eläkkeelle 65 vuoden iässä, yhä useampi lähtee eläkkeelle aiemmin, 62- tai 63-vuotiaana.

Erikssonin mukaan suunta on saatava kääntymään. Tätä varten eläkepakettiin on liitetty mittava luettelo työelämän muutoksista. Lisäksi yli 50-vuotiaille työntekijöille tarjotaan koulutustukea.

– Suhtautumisen ikääntyviin työntekijöihin pitää muuttua, Eriksson sanoo.

Tutkimusten mukaan ikääntyviä syrjitään. Työryhmä uskoo asenteiden parantuvan, kun työelämän pelisääntöjä muutetaan ja ylin eläkeikä nostetaan 69 vuoteen. Kun työpaikoilla näkyy yhtä enemmän ikääntyviä ihmisiä, heitä myös aletaan sieittää paremmin.

Mikäli pehmeät keinot eivät toimi, lakiin voitaisiin työryhmän mukaan harkita sanktioita ikäsyrrjinnästä. Varsinaista ehdotusta sanktioista ei annettu.

– Uskomme, että asenteiden muutoksella ja myönteisillä keinoilla tulee parempaa tulosta. Tosin sanktion pelkokin on aika motivoiva tekijä.

Lakimuutosten lisäksi tarvitaan myös työmarkkinajärjestöjen sopimuksia. Tiettyistä ammattieläkkeistä pitää sopia työnantaja- ja työntekijäliiton kesken.

– Moni haluaa työskennellä nykyistä pidempään, Eriksson tähdentää.

Osa-aikaeläke uuteen harkintaan

Korkeaa eläköitymisikää on pidetty osittain osa-aikatyön ansiona. Työtä voi tehdä osa-aikaisesti sekä työuran alkupäässä perheen

perustamisvaiheessa että loppupäässä ennen eläkkeelle lähtöä.

– Näyttää siltä, että osa-aikaeläkkeelle ovat lähteneet hyväkuntoiset työntekijät. Työtuntien määrä on Ruotsissa laskenut mittavasti osa-aikaeläkkeen takia, Eriksson huomauttaa.

Yksi mahdollisuus on rajata osa-aikaeläke tietyille aloille tai tiettyihin ammatteihin. Tutkimus osa-aikaeläkkeistä valmistuu juuri eläkekeskustelun alla.

Lisämutkia eläkeuudistukseen tulee siitä, että samaan aikaan Ruotsissa pohditaan mahdollista eläkkeiden leikkaamista. Järjestelmään kuuluu, että tiukkoina aikoina eläkkeitä voidaan pienentää.

– Tässä pitää yhtäaikaisesti ratkaista monta kysymystä, Eriksson sanoo.

Pitkältä työuralta aiemmin eläkkeelle

Vaikka eläkeikä nousee, pitkän työuran tehneille on luvassa helpotuksia.

– Kyse on oikeudenmukaisuudesta. Jos henkilö on aloittanut työuransa jo 16- tai 18-vuotiaana, mielestämme hänen eläkeikänsä ei voida nostaa yhtä korkeaksi kuin muiden, Eriksson sanoo.

Helpotus koskisi sekä työeläkettä että takuueläkettä. Yhtäläisten periaatteiden laattaminen on kuitenkin vaikeaa.

– Toivomme, että hallitus neuvottelee tästä viranomaisten kanssa.

Ikääntyvien työssäkäynnin lisääminen saattaa vaikuttaa oudolta, kun nuorisotyöttömyys on Ruotsissa yhtä korkeaa kuin Suomessa.

– Eläköitymisellä ei voida poistaa nuorisotyöttömyyttä. On myytti, että ikääntyneet veisivät nuorten työpaikat. Kummallakin ryhmälle tarjotaan erilaisia töitä. Nuortenkin on helpompi työllistyä, kun eläkemaksut pysyvät kohtuullisina.

Tärkeintä on Erikssonin mukaan saada työmarkkinoille riittävästi työvoimaa tarjolle.

– Vaikka tilanne näyttää nyt vaikealta, meidän täytyy olla valmiit talouden nousuun. Silloin työvoimaa tarvitaan nopeasti. ■

”Vaihtoehtoina olisi ollut joko verojen korottaminen tai eläkkeiden pienentäminen, ja ne ovat mahdottomampia poliittisesti ja taloudellisesti.”

Kolumnisti Annika Creutzer,
Aftonbladet

”Toivottavasti normi noin 65-vuoden eläkeiästä muuttuu. Nyt 80 prosenttia jää eläkkeelle viimeistään tuolloin. Näin ei voi jatkua.”

Pääkirjoitustoimittaja Ivar Arpi,
Svenska Dagbladet

”Työnteko eläkeläisenä sopii useimmille pienituloisille. Kaikilla siihen ei ole mahdollisuuksia. Ennen kaikkea raskasta ja matalapalkkaista työtä tekevät eivät useimmiten jaksakaan työskennellä eläkeikää pitempään.”

Toimittaja Märten Martos Nilsson,
LO-Tidningen Arbetet

Sorsa

Kolumnistimme Ville-Pekka Sorsa on Helsingin yliopiston tutkijatohtori

Onko työeläkejärjestelmä oikeudenmukainen?

Edellisessä kolumnissani pohdin, miten eläkejärjestelmien oikeudenmukaisuutta voidaan arvioida. Lupasin tällä kerralla arvioida Suomen työeläkejärjestelmän oikeudenmukaisuutta tasa-arvon sekä valinnanvapauden ja demokratian näkökulmasta.

Työeläkejärjestelmän tasa-arvoisuus perustuu yksinkertaiseen periaatteeseen: jokainen Suomessa työskentelevä kartuttaa eläkettä koko työuransa ajan samoilla periaatteilla. Kaikki eivät siis saa samansuuruista tasa-eläkettä tai maksa samansuuruisia eläkemaksuja, vaan jokainen saa työuransa ansioihin nähden samansuuruisen eläkkeen. Työmarkkinat ja tuuri ratkaisevat, millainen työura kullekin muodostuu. Työeläkeasenteiden perusteella enemmistö suomalaisista pitää tätä periaatetta oikeudenmukaisena.

Karttumaprosentti ei kuitenkaan ole sama kaikenikäisille, vaan vanhempien työntekijöiden korkeammalla karttumaprosentilla pyritään pitämään ihmisiä töissä pidempään. Järjestely on tasa-arvon kannalta sikäli huono, että siitä pääsevät nauttimaan vain työntekijät, joiden työkyky voi pysyä hyvänä pitkälle vanhuuteen saakka. Esimerkiksi rakennus- tai hoiva-alan työntekijöille tämä on kaikkea muuta kuin itsestään selvää.

Työeläkejärjestelmää arvioinut Nicholas Barr ehdotti, että tasa-arvoisempi ratkaisu olisi siirtyä indeksointijärjestelmään, jossa jo kartutettu eläke kasvaa sitä enemmän, mitä myöhempään työntekijä päättää siirtää eläkkeensä nostamista. Mikäli superkarttumasta halutaan pitää kiinni, kannattaisi se kohdistaa nuoriin. Työkykyä huonosti ylläpitävillä aloilla kun aletaan yleensä työskennellä muita aiemmin.

Valinnanvapauden ja demokratian suhteen on omaksuttu jälkimmäistä suosiva periaate: työeläkejärjestelmä on lakisääteisesti pakollista kaikille nyt ja tulevaisuudessa. Töissä käyvä osa väestöstä määrittelee muun muassa perheen jatkamista, maahanmuuttoa ja talouspolitiikkaa koskevilla valinnoilla, miten suuret eläkemaksut ovat tulevaisuudessa. Mikäli eläke jää pieneksi, saa valtiolta takuueläkkeen. Mikäli lakisääteinen eläke ei tunnu riittävältä, säästäköön kukin lisäeläkkeensä.

Myös näitä periaatteita pidetään jokseenkin oikeudenmukaisina. Toisaalta julkisessa keskustelussa esiintyy jatkuvasti kritiikkiä. Jotkut ovat perustelleet maksukattoa, jotta pienemmät ikäluokat eivät joutuisi kantamaan suurempien taakkaa. Monet ovat myös halunneet valjastaa eläkerahastot tukemaan työllistävämpää talouspolitiikkaa. Harva sen sijaan on vaatinut pakollisista eläkkeistä luopumista.

Ehkä tyypillisin kritiikki on, että järjestelmä on lakisääteinen ja siten julkinen, mutta sen päätöksenteko on tosiasiallisesti yksityisissä eli työmarkkinaosapuolten käsissä. Enemmistö kuitenkin hyväksyy periaatteen, jonka mukaan eläkkeiden maksajilla pitää olla oikeus päättää järjestelmän kohtalosta.

Kiitos työehtosopimusten yleissitovuuden, työmarkkinaosapuolet voisivat määrittellä järjestelmän pakolliseksi ilman lakisääteisyyttäkin. Julkinen valta voi lakisääteisyydellä varmistaa, että työeläkejärjestelmän kehittäminen, toimeenpano ja valvonta toimivat yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaisesti. Uskoisin, että varsin moni pitää tätä periaatetta oikeudenmukaisena pakollisessa järjestelmässä.

Ville-Pekka Sorsa

Kansalaisviestinnän työkaluja – saa käyttää, mut ei oo pakko!

Kevään aikana Eläketurvakeskus on tuottanut työeläkeaiheisia videoita kansalaisviestinnän tarpeisiin. Tulossa on myös nuorille suunnattu nettisovellus.

■ Suomen ja Viron välillä liikkuu vuosittain satojatuhansia työntekijöitä. Kaikkiin Suomessa asuu lähes 200 000 ulkomaan kansalaista.

Heitä silmällä pitäen Eläketurvakeskus on tuottanut viisikielisen videon Suomen eläketurvasta.

Videossa viron-, somalin-, venäjän-, englannin- ja ranskankieliset työntekijät kertovat omalla kielellään lyhyesti suomalaisesta työeläketurvasta. Minuutin mittainen tietoisuus sivuaa muun muassa pimeää työtä ja eläkkeen maksamista ulkomaille. Video on käännetty viidelle kielelle.

Merja 48 vuotta

Toukokuussa julkaistu Työeläkeotevideo kertoo keski-ikäisen Merjan elämäntarinan vajaan kolmessa minuutissa.

Stop motion -tekniikalla toteutetussa videossa päähenkilömme elämänvaiheita ja haaveita käydään läpi työeläkeotteen tietojen valossa. Videosta on olemassa myös lyhyempi minuutin mittainen versio.

Jääkiekon MM-kisojen aikaan ilmestyi myös lätkäihäinen Työeläketohtori-video.

Videolla Maltti & Valtti -lastenohjelmasta tuttu näyttelijä, **Jussi Ollila**, tekee diagnoosinsa työelämän pelisäännöistä. Kesän aikana valmistuva toinen Työeläketohtori-jakso käsittelee pimeää työtä.

Nuorille nettisovellus

Vaikka eläke on nuorille kaukainen asia, elämän valintojen seurauksista on hyvä olla tietoinen.

Oma elämä, oma eläke -nettisovellus havainnollistaa humoristisesti muun muassa lasten kotihoidon, pimeän työn ja downshiftauksen vaikutusta eläkkeen muodostukseen.

Sovellus koostuu vuorovaikutteisesta animaatiosta ja eläkelaskurista. Animaatiossa pelaaja tekee valintoja, joiden seurauksia voi tutkailla ja testaila tarkemmin laskurissa. Lisäksi tarjolla on syventävää tietoa työeläkkeestä.

Sovellus valmistuu kesän aikana.

Aineistot ovat vapaasti käytettävissä: www.tyoelake.fi

Antti Karkkainen

Kysy työeläkkeestä somessa

Mihin eläkehakemus lähetetään ja milloin? Kertyykö sairauspäivärahasta eläkettä? Työeläketietäjä on vastannut näihin ja satoihin muihin kysymyksiin yli vuoden mittaisella taipaleellaan sosiaalisen median, eli somen, kanavilla.

■ Työeläketietäjän Kysy työeläkkeestä -palsta aloitti viime vuoden maaliskuussa Suomiz4-keskustelupalstalla ja syksyllä palvelu laajeni yhteisöpalvelu Facebookiin. Tarkoituksena on tavoittaa kansalainen siellä, missä hän jo valmiiksi viettää aikaansa. Sosiaalisessa mediassa pyritään tavoittamaan myös nuoria.

Miten somen palvelut taipuvat asiakaspalvelukanaviksi? Eikö kuka tahansa voi lukea asiakkaan kysymyksen ja hänen saamansa vastauksen? Kyllä, ja juuri tässä on sosiaalisen median ehdoton etu: samasta vastauksesta hyötty samalla moni muu. Jonkun toisen esittämä kysymys voi myös herättää lisäkysymyksiä tai synnyttää keskustelua.

Somessa toimiva asiakaspalvelu vastaa myös niiden tarpeisiin, jotka eivät pysty asioimaan virastoaikana tai eivät halua soittaa. Someen voi heittää kysymyksen milloin vain ja lukea vastauksen silloin, kun itselle sopii.

Ihan kaikkiin asiakastilanteisiin sosiaalinen media ei sovi. Sellaisia tapauksia, joissa yksittäisen henkilön tietoturva voi vaarantua, ei luonnollisesti voi käsitellä julkisessa palvelussa.

Työeläketietäjä päivystää somepalveluissa arkisin virastoaikaan. Kysymyksiin vastaavat Eläketurvakeskuksen asiantuntijat. Julkisen alan eläkkeitä koskeviin kysymyksiin Työeläketietäjä saa vastausapua Kevasta.

Tyypillisesti Työeläketietäjältä kysytään eläkkeelle jäämisestä, eläkkeen hakemisesta tai jonkin tietyn eläke-etuuden ehdoista.

Palvelut löytyvät osoitteista www.suomiz4.fi/kysytyoelakkeesta ja www.facebook.com/kysytyoelakkeesta

Perhe-eläkkeensaaja on vanha nainen tai murrosikäinen nuori

Lakisääteisten perhe-eläkkeiden tarkoituksena on turvata lesken ja lasten toimeentulo perheen huoltajan kuoltua, kirjoittaa Mervi Takala.

■ Perhe-eläketurva muodostuu kahdesta rinnakkaisesta järjestelmästä. Työeläkelakien mukaisella perhe-eläkkeellä korvataan sitä ansiotulon menetystä, joka perheelle aiheutuu huoltajan kuolemasta. Kansaneläkejärjestelmän mukaisella yleisellä perhe-eläkkeellä turvataan lesken ja lasten vähimmäistoimeentulo.

Työeläkelakeihin tehtiin lisäys perhe-eläkkeistä vuonna 1966 ja kaksi vuotta myöhemmin hyväksyttiin yleinen perhe-eläkelaki. Suomeen perhe-eläkkeet tulivat euroopalaisittain varsin myöhään, Euroopassa vain Portugaliin ne tulivat myöhemmin.

Vuoden 1990 heinäkuussa tuli voimaan molempia perhe-eläkkeitä koskeva lakiuudistus, joka on pieniä muutoksia lukuun ottamatta nykyisen voimassaolevan perhe-eläkkeen kaltainen. Uudistuksessa myös miehille annettiin oikeus leskeneläkkeeseen. Leskeneläkkeen laskentaa muutettiin siten, että lesken omat tulot otetaan huomioon eläkkeen määrää mitoitettaessa. Leskeneläkkeeseen tehdään eläkevähennys, jossa lesken maksussa oleva tai laskennallinen työeläke otetaan huomioon.

Leskeneläkkeen vähennys tehdään eläkettä myönnettäessä ja sen määrää muutettaessa tavallisimmin kun leski alkaa saada omaa eläkettä tai nuorin lapsista täyttää 18 vuotta tai lapseton alle 65-vuotias leski on saanut kuusi kuukautta alkueläkettä. Mikäli edunjäätäjän työeläke ja lesken omaeläke ovat samaa tasoa, voi leskeneläke olla nolla euroa. Mitä suurempi ero on edunjäätäjän ja leskeneläkkeensaajan eläkekarttumilla, sitä korkeampi on leskeneläke.

Avoliitto on paras turva

Kuolemantapauksen seurauksena leski ja lapset voivat saada korvausta useasta lähteestä, ensisijaisesti kuitenkin Kelan ja työeläkejärjestelmän eläkkeenä. Lakisääteinen turva leskeytymisen jälkeen riippuu lesken ja lapsien iästä, ansioista, eläkkeistä ja muista etuuksista kuten ryhmähenki- ja tapaturmavakuutuksista.

Kelan leskeneläkettä voi saada leski, joka ei ole vielä täyttänyt 65 vuotta. Kelan leskeneläkkeeseen kuuluu alkueläke, jota maksetaan kaikille leskille samansuuruisena kuolemaa seuraavat kuusi kuukautta. Sen jälkeen leski voi saada jatkoeläkettä, joka on tuloharkintainen.

Työeläkkeen perhe-eläkkeen voivat saada leski, entinen puoliso, rekisteröidyn parisuhteen eloon jäänyt osapuoli ja lapset. Avopuolisot eivät voi saada leskeneläkettä. Leskeneläkettä maksetaan tietyin ehdoin loppuiän. Lapseneläkettä maksetaan molemmissa järjestelmissä, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta

Leskelle jää vain roponen

Perhe-eläkkeitä maksettiin vuoden 2011 lopussa kaikkiaan 284 300 henkilölle, joista leskeneläkkeitä oli 262 600 ja lapsen eläkkeitä 21 600. Leskistä 90 prosenttia oli täyttänyt 65 vuotta. Vuonna 2011 leskeneläkkeen saajien keski-ikä oli 76,2 vuotta ja lapseneläkkeiden 15,4 vuotta. 80–84-vuotiaat ovat suurin ryhmä sekä miehissä että naisissa. (Kuva 1).

Keskimääräinen leskeneläke vuonna 2011 oli 523 euroa ja mediaani 419. Miesten keskieläke oli alle puolet naisten eläkkeestä, miesten keskieläke oli 203 euroa ja naisten 578 euroa kuukaudessa. Perhe-eläke on kymmenessä vuodessa noussut reaalisesti yhdeksän prosenttia ja lapseneläkkeen taso on säilynyt ennallaan (kuva2).

Kaikkiin eläkeläisiin verrattuna eläkeläisleskien toimeentulo on keskimääriin 15 prosenttia matalampi. Tämä selittyy sillä, että lesket asuvat useimmiten yksin. Koko väestön tulonjaossa eläkeläislesket ovat keskimääräistä pienituloisimpia, sillä eläkeläisleskistä noin 60 prosenttia sijoittui tulotasoltaan kolmeen alimpaan kymmenykseen (kuva 3). Eläkeläisleskien köyhyysriski on korkeampi kuin eläkeläisillä keskimäärin.

Perhe-eläkemeno vuonna 2011 oli 1 634 miljoonaa euroa ja osuus oli kokonaiseläkemenosta seitsemän prosenttia. Perhe-eläkkeiden osuus kokonaiseläkemenosta on viimeisen kymmenen vuoden ajan ollut laskusuunnassa ja laskee edelleen.

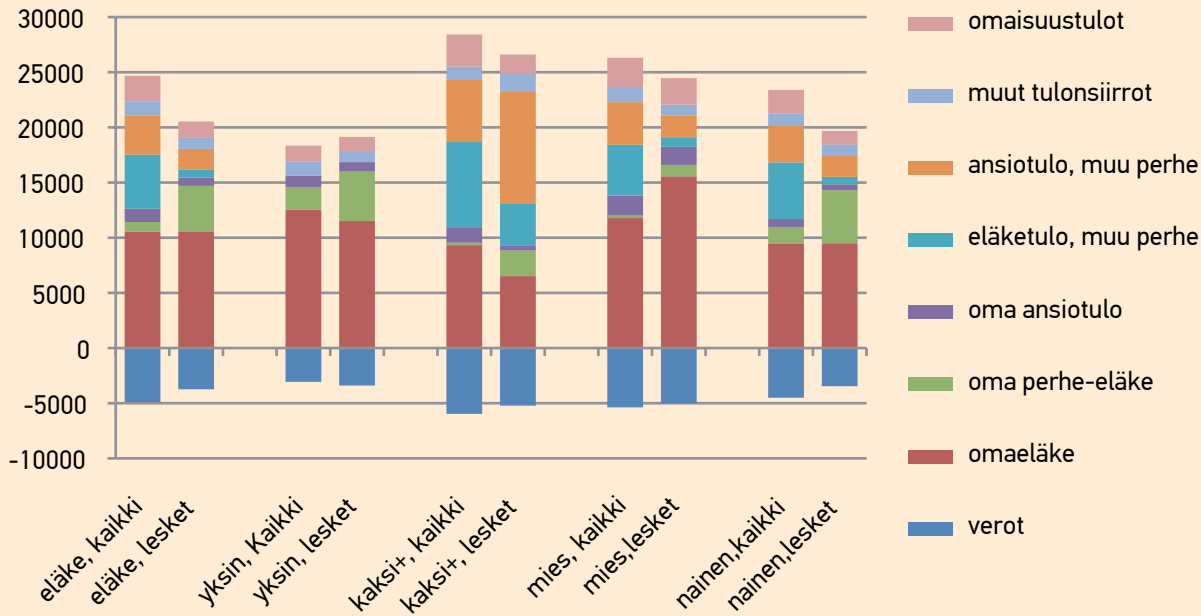
Kattava selvitys
perhe-eläkkeen-
saajista

Katsaus perhe-
eläkkeisiin julkaistaan
Eläketurvakeskuksen
raportteja -sarjassa
kesäkuussa.

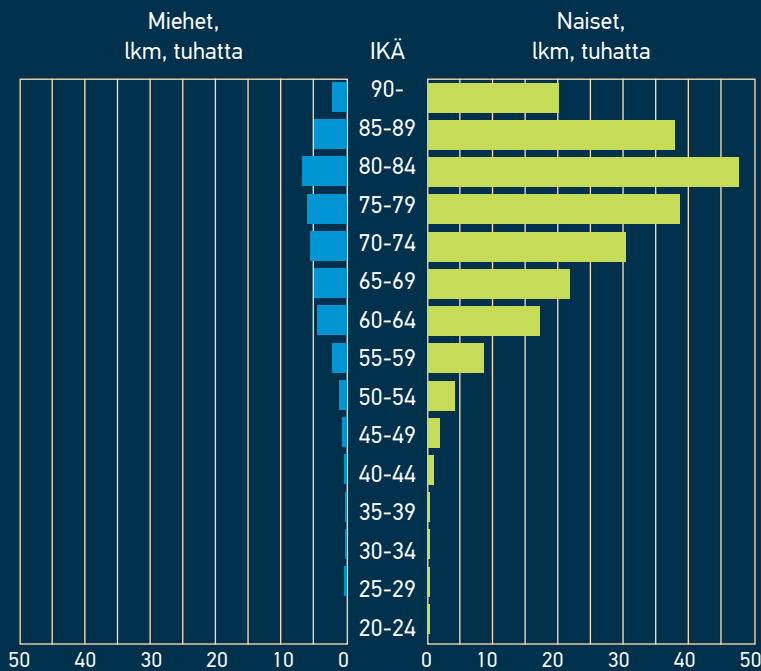
Mervi Takala (toim.):
Eläketurvakeskuksen raportte-
ja 03/3013

Eläkeläislesket ja kaikki eläkeläiset 2008, tulorakenne

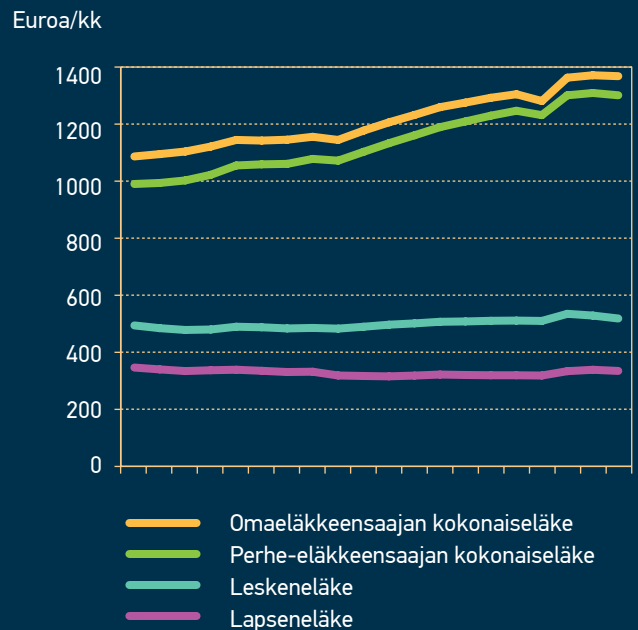
€/vuodessa

Leskeneläkkeensaajat sukupuolen ja iän mukaan vuoden 2011 lopussa.

Leskiperheiden eläketaso keskimäärin 2011 rahassa.

Kokemuksen
ääntä

Veritas Eläkevakuutuksen Kaisa Forsströmässä on Missionäärin vikaa

Teksti: Leena Filpus, Kuvat: Susa Junnola

Kuka

Kaisa Forsström

- 48-vuotias Veritas Eläkevakuutuksen yhtiölakimies, toimitusjohtajan sijainen
- oikeustieteen kandidaatti 1989, Turku
- Telan lakiasian neuvottelukunnan puheenjohtaja vuonna 2013, ETK:n vakuuttamisen valvonnan neuvottelukunnan ja tulkintaryhmän sekä ns. T-ryhmän jäsen.
- naimisissa, 19- ja 17-vuotiaat pojat
- Elämässä ihaninta läheiset ihmiset, urheilevat lapset ja nuoret sekä terveys, tunne siitä että kaikki on hyvin juuri tässä ja nyt.

Kaisa Forsström: Liian harva yrittäjä tiedostaa, että YEL-vakuutus on keskeinen osa yrittäjän ja hänen perheensä sosiaaliturvaa.

Veritas Eläkevakuutuksen yhtiölakimies Kaisa Forsström kimpaantuu, kun kerron, minkälaisia neuvoja aloittaville yrittäjille on annettu YEL-vakuutuksista.

Eräälle palkkatöistä yrittäjäksi siirtyneelle eläkeyhtiön virkailija oli neuvonut sopivaksi vakuutustasoksi minimityötuloa suuremman, mutta silti kohtuullisen matalan vakuutustason. Sitä kun ei etukäteen osaa arvioida, miten firma menestyisi ja eläkejärjestelmäkin on sellaisessa myllerryksessä, ettei tiedä, miten eläkkeiden kanssa käy. Toista yrittäjää oli neuvottu ottamaan YEL minimityötulon mukaan. Eläkeikään kun oli vielä niin pitkä aika.

– Jos työeläkeyhtiön virkailija ei itsekään usko myymäänsä tuotteeseen, niin miksi yrittäjäkään uskoisi, Forsström puuskahtaa.

Forsström kuitenkin uskoo, että valtaosa alan toimijoista neuvoo yrittäjiä vastuullisesti. Samoin enemmistö yrittäjistä ottaa asioista selvää ja punnitsee YEL-vakuutuksen tasoa monelta kantilta. Tietoa tarvitaan silti lisää.

Kaisa Forsström ajaa yrittäjien eläketurvan asiaa virkansa puolesta, mutta mukana on aimo annos missionääriä. Hän tekee töitä sen eteen, että yrittäjät ymmärtäisivät YEL-vakuutuksen olevan ratkaiseva osa heidän ja perheidensä sosiaaliturvaa. Tulevan eläkkeen lisäksi YEL-työtuloon ovat sidottuja myös yrittäjien sairausajan turva, ansiosidonnainen työttömyysturva ja perheen turva yrittäjälähtäjän menehtyessä.

– Tuttu kosmetologi teki töitä jalka kipsissä, kun hänellä ei ollut varaa jäädä sairauslomalle. Kovalla työllä

YEL-vakuutusmaksut ovat kokonaisuudessaan verovähennyskelpoisia yrittäjän omassa, puolison tai yrityksen verotuksessa. Tämä on laillinen verosuunnittelun keino.

yrityksensä plussalle saanut yrittäjä oli maksanut YEL-maksuja niin alhaisen työtulon mukaan, että sairauspäiväraha olisi ollut vain reilut 500 euroa kuukaudessa. Eihän sellaisella summalla elä, Forsström kertoo. Sittemmin ystävä on nostanut YEL-työtulonsa asianmukaiselle tasolle.

Yrittäjän sosiaaliturva

Moni yrittäjä alivakuuttaa itsensä siksi, että eläke-aika tuntuu kaukaiselta. Tämän päivän arjessa on pakollisia rahareikiä muutenkin, joten alhaisen YEL-maksun houkutus voi olla suuri.

Lainsäädäntö ei kuitenkaan anna lupaa valita minkä tahansa tasoista YEL-työtuloa. Työeläkeyhtiön vastuulla on vahvistaa sellainen työtulo yrittäjän YEL-vakuutukseen, joka vastaa kohtuudella työpanosta yrityksessä. Sitä palkkaa mitä työstä olisi ulkopuoliselle maksettava.

– Jos tekee 40-tuntisia työviikkoja, vakuutus- turvan pohjana ei voi olla muutaman tunnin työtulo. Meillä on aivan liikaa sellaisia yrittäjiä, jotka maksavat noin 10 000 euron vuosityötulon mukaan YEL-vakuutusta. Se ei tuo turvaa tänä päivänä eikä eläkeaikana. Sairauspäivärahasikin Kelan laskuri näyttää vain noin 23 euroa päivässä.

Laillista verosuunnittelua

Osaamista ja vastuunkantoa tarvitaan myös yrittäjää neuvovassa tilitoimistossa. Forsström kertoo tapauksesta, jossa tilitoimisto neuvoi nostamaan osinkoa palkan sijaan. Se kun oli ainakin sillä hetkellä verotuksellisesti edullisempaa. Yrittäjälle ei ollut osattu kertoa, että nollapalkka sil-

loiselle TEL-yrittäjälle kerrytti nollatason eläkettä. Leski ja kolme pientä lasta jäivät käytännössä ilman perhe-eläkettä.

– Sitä paitsi YEL-vakuutusmaksut ovat kokonaisuudessaan verovähennyskelpoisia yrittäjän omassa, puolison tai yrityksen verotuksessa. Tämä on laillinen verosuunnittelun keino ja hyvä kannustin YEL-työtulotason tarkistamiselle niille yrittäjille, jotka ovat jo saaneet yrittäjätoimintansa tuottamaan, Forsström muistuttaa.

Pakkoraossa yrittäjäksi

Mitä vaihtoehtoja yrittäjällä on, jos on valittava, ostaako ruokaa ja maksaako asuntolainan lyhen- nystä vai korottaisiko YEL-vakuutusta? Moni yrittäjä on tällaisessa tilanteessa juuri nyt. Talouden epävarmuus on monen pienen yrittäjän arkea. Jotkut ovat joutuneet ryhtymään yrittäjiksi pakkoraossa välttääkseen työttömyyden.

– Yrittäjäyys voi olla joillekin hyvä mahdollisuus, mutta ei kaikista ole yrittäjiksi. Yrittäjäeläke- vakuutusjärjestelmä ei ratkaise työelämän rakenteellisia tai työllistämisongelmia.

Forsström painottaa, että jos yrittäjäyys ei tuo toimeentuloa, ei se riitä vakuutusmaksuihin- kaan.

– Mutta on aivan selvä, että yrittäjän pitää ajatella juuri tätä hetkeä ja ostaa lapsilleen ruokaa. Se ei kuitenkaan poista tulevaisuuden ongelmia kuten sairauden ja vanhuuden tuomia tilanteita.

Asiakkaalla on kasvat

Kaisa Forsströmin oli tarkoitus mennä Veritakseen töihin vain hetkeksi. Käväisy on venähtänyt reiluksi 20 vuodeksi. Toimenkuvat ovat olleet leiveitä ja on saanut tehdä monenlaista, muun muassa perintään, korvaus- ja vakuutuslinjauksiin, työhyvinvointiin sekä yhtiön hallintoon liittyviä tehtäviä.

– Tämä on ollut hieno näköalapaikka. Olemme sen kokoinen yhtiö, että asiakkaat ja heidän elämän- ja urakaarensa ovat konkreettisesti läsnä.

Eläke-Fennian ja LähiTapiolan yhdistymisen tuo eläkevakuutusmarkkinoille kolmannen suuren kilpailijan Varman ja Ilmarisen rinnalle. Muuttuva kilpailutilanne ei pelota Forsströmiä. Päinvastoin, hän uskoo erilaisella, henkilökohtaiseen palveluun panostavalla vaihtoehdolla olevan hyvät menestymisen mahdollisuudet myös jatkossa.

– Tätä yrittäjät arvostavat. Siitä kertoo muun muassa se, että TyEL-asiakkaissa markkinaosuutemme oli 3,5 ja YEL-vakuutuksissa 6 prosenttia maksutulosta.

Tiedoksi

Köyhyys entistä pysyvämpää

■ Köyhyysriski on kasvanut Suomessa 1990-luvun laman jälkeen. Köyhyys on samaan aikaan muuttunut pysyvämmäksi tilaksi, eli siitä on entistä vaikeampi irtaantua. Näihin tuloksiin on päätyntä Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkija **Ilpo Suoniemi**. Eläkeläisten ja työttömien köyhyyseriskin nousu on ollut erityisen suurta.

Ilpo Suoniemi on tutkinut köyhyyden dynamiikkaa, sitä miten ihmiset siirtyvät tuloluokista toisiin ja kuinka pitkään he viiptyvät köyhyysrajan alapuolella. Liikkuvuus eri tuloluokien välillä on Suoniemen mukaan vähentynyt. Sosioekonomisten ryhmien väliset erot kroonisen köyhyyden riskeissä ovat kasvaneet.

Perheasemassa tapahtuva äkillinen muutos, kuten jääminen yksin puolison kuoleman tai eron johdosta, vaikuttaa merkittävästi pienituloisten palkansaajien ja eläkeläisten toimeentuloon. Jää-

minen yksin oli kaikkein suurin yksittäinen riskitekijä köyhyyden kannalta. Ikääntyneiden on muita vaikeampi enää muuttaa tilannettaan tältä osin.

Eläketurvakeskuksen julkaiseman tutkimuksen tavoitteena oli selvittää köyhyyden dynamiikkaan vaikuttavat erilaiset tekijät ja niiden merkitys sekä köyhyysjaksojen pitkiittymisen syyt, jotta niihin voidaan vaikuttaa oikeilla politiikkatoimilla. Suoniemen tutkimuksessa yhtenä pysyvän köyhyyden syynä on ns. aito tilariippuvuus, jossa aiempi köyhyyttila selittää köyhyyden jatkumista. Köyhyys voi olla pysyvää myös siksi, että se liittyy (osittain) haivsemattomaan yksilölliseen tekijään.

Osa köyhyyden pysyvyyden kasvusta selittyy sillä, että tarkastellulla ajanjaksolla tulonsiirrot jäivät jälkeen ansiokehityksestä ja alimpien tulojen verotus kiristyi suhteessa muihin tulonsaajiin.

Kuolevuuden aleneminen kiihtynyt

Ihmisen elinajan piteneminen tarjoaa tilastotieteilijöille päänvaivaa ja mielenkiintoisia näkymiä. Helsingin yliopiston yhteiskuntatilastotieteen professorin **Juha Alho** erityisenä kiinnostuksen kohteena on väestöilmioiden tilastollinen mallintaminen. Hän pohtii muun muassa sitä, kuinka vanhaksi voimme elää – tilastollisesti.

Alho mukaan sadassa vuodessa on tapahtunut dramaattinen kuolevuuden väheneminen. Yksi tapa ennustaa tulevaisuutta on ajatella, että alenevat käyrät jatkavat samaan tapaan seuraavatkin sata vuotta.

– Ei ole uskottu, että kuolevuuden lasku voisi jatkua loputtomiin, vaan on arvioitu, että biologinen raja tulee vastaan, empiiristä havaintoa tästä ei kuitenkaan ole, Juha Alho sanoo.

Hänen mukaansa Tilastokeskuksen aiemmin käyttämä oletus kuolevuuden alenemisen pysähtymisestä on perusteeton.

Kun nuoruudelle tyypilliset riskit saadaan pieniksi, voidaan yhteiskunnassa keskittyä myöhemmässä iässä tyypillisten riskien alentamiseen. Alho mukaan kuolleisuuden aleneminen siirtyy aiempaa vanhempiin ikäluokkiin. Esimer-

kiksi Japanissa kuolevuuden alenemismuutos on kiihtynyt naisten korkeimmassa tilastoikäryhmässä eli 88–99-vuotiaissa.

– Nyt käytössä olevat trendilaskelmat eivät ota tätä huomioon, vaan aliarvioivat elinajan kasvun, Alho sanoo.

Hän toteaa, että kuolleisuus voi tulevaisuudessakin vaihdella vaikeasti ennustettavalla tavalla. Mikä on elintapojen vaikutus eliniän kehityksessä, enkä ilmastonmuutoksen aiheuttamien ekokatastrofien, entä hellekesien vaikutus vanhuskuolleisuuteen?

Eläkkeiden tasoon vaikuttavan elinaikakertotimen laskemisen kannalta mielenkiintoinen kysymys kuuluu: pitäisikö laskelmien pohjana ollakin tulevaisuuden ennusteet eikä menneiden vuosien kuolleisuusluvut?

Asiantuntija-artikkeli

Satu Nivalainen
Ekonomisti
Eläketurvakeskus

Vanhuuseläkkeelle siirtyminen aikaistunut ja myöhentynyt

Vuonna 2005 toteutettiin Suomen historian mittavin eläkeuudistus. Sen avulla pyrittiin turvaamaan eläkejärjestelmän kestävyyttä ja muuttamaan erityisesti ikääntyvien työmarkkinakäyttäytymistä siten, että työurat pidentyisivät ja työllisyysaste nousisi.

Uudistuksesta on nyt kulunut kahdeksan vuotta, mutta toistaiseksi sen todellisista käyttäytymisvaikutuksista ei ole ollut empiiristä tutkimustietoa. Tässä uudistuksen vaikutusta vanhuuseläkkeelle siirtymiseen tarkastellaan Eläketurvakeskuksen rekistereistä poimitun 10 prosentin otoksen avulla, joka koostuu 50–70 vuotiaista suomalaisista ja kattaa vuodet 2000–2011.

Vanhuuseläkkeelle siirtymisen ikäprofiili on muuttunut

Hyödyllinen lähtökohta eläkkeelle siirtymiskäyttäytymisen muutosten arvioinnissa on eläkealkavuuksien kehitys. Eläkealkavuudella tarkoitetaan tässä todennäköisyyttä, että tietyn ikäisenä edelleen työssä oleva siirtyy eläkkeelle seuraavan vuoden aikana. Vanhuuseläkkeiden alkavuus on muuttunut selvästi 2000-luvulla. Siirtyminen 65 vuoden yleisestä vanhuuseläkeiästä joustavaan vanhuuseläkeikään on lisännyt eläkealkavuutta 63 ja 64 vuoden iässä ja pienentänyt sitä 65 vuoden iässä. Samalla näiden ikäryhmien työssä pysyvyys on muuttunut (kuviot 1 ja 2).

Eläkeuudistuksen jälkeen 63-vuotiaista selvästi aikaisempaa useampi, liki joka kolmas, siirtyy työstä vanhuuseläkkeelle. 64-vuotiaiden joukossa muutos on tätäkin suurempi. 2000-luvun alussa vanhuuseläkkeelle siirtyi tämän ikäisenä vain joka kymmenes, mutta uudistuksen jälkeen eläkealkavuus tässä iässä nelinkertaistui.

Ennen eläkeuudistusta käytännössä kaikki siirtyivät vanhuuseläkkeelle viimeistään 65-vuotiaana. 2000-luvun lopulla työssä jatkoi edelleen noin puolet 65 ikävuoteen asti työssä pysyneistä. Tämän iän jälkeen työssä pysyvyys säilyi korkeana. Näyttääkin olevan niin, että mitä vanhemmaksi työssä ollaan, sitä sitkeämmin työelämässä myös jatketaan. Tulevan ikärakenteen muutoksen vuoksi 65 vuotta täyttäneiden työssä jatkaminen on merkittävä ilmiö.

Taloudelliset kannustimet selittävät eläkkeelle siirtymistä

Ikäprofiilien muutoksesta voidaan päätellä, että uudistuksella on ollut vaikutusta eläkkeelle siirtymisen ajoittumiseen. Tämä liittyy osin eläkeuudistuksen aikaansaamiin muutoksiin eläkkeelle siirtymisen taloudellisissa kannustimissa, joita on tässä mitattu yhden lisätyövuoden vaikutuksella loppuelämän eläkevarallisuuteen.

Uudistuksen myötä aikaisemman järjestelmän varhennusvähennykset ja lykkäyskorotukset korvattiin korkeammalla karttumisprosentilla 63–68 vuoden iässä. Tämä muutti kannustimia työnteon jatkamiseen eri tavalla eri ikäryhmissä. Varhennusvähennyksen poistumisen vuoksi 63- ja 64-vuotiaiden työssä jatkamisen kannustimet heikkenivät. 65 vuotta täyttäneiden joukossa työssä jatkamisen taloudelliset kannustimet puolestaan hieman lisääntyivät tai ainakin muuttuivat aikaisempaa näkyvimiksi.

Taloudellisten kannustimien ja vanhuuseläkkeelle siirtymisen välillä on selvä yhteys. Niillä, joilla työssä jatkaminen muuttui vähemmän kannustavaksi, vanhuuseläkkeelle siirtymisen riski kasvoi. Vastaavasti niillä, joilla työssä jatkaminen oli eläkeuudistuksen jälkeen aikaisempaa kannattavampaa, riski siirtyä eläkkeelle pieneni.

65 vuotta täyttäneiden joukossa eläkkeelle siirtymisen riski tosin pieneni enemmän kuin kannustimien muutos olisi antanut olettaa, sillä eläkkeelle siirtyminen väheni niilläkin, joilla työssä jatkamisen kannustimet laskivat. Tämän ikäisillä eläkkeelle siirtymisen muutosten taustalla on siis myös taloudellisista kannustimista riippumattomia tekijöitä. Näitä voivat olla esimerkiksi työkuulttuurin ja asenteiden vähittäinen muuttuminen työssä jatkamista tukevammaksi.

Vanhuuseläkkeelle siirtymisikä on lievästi laskenut

Eläketurvakeskuksen laskema 50-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odote on kasvanut 2000-luvun puolenvälin jälkeen. Vanhuuseläkkeiden alkavuuksien muutokset eivät tätä kehitystä selitä, vaan ne ovat jopa lievästi alentaneet eläkkeelle siirtymisiän odotetta. Tämä liittyy lähinnä vanhuuseläkkeiden alkavuuden voimakkaaseen kasvuun 63- ja 64-vuotiaiden joukossa. Kokonaisuutena vanhuuseläkkeelle jäämisikä on hivenen laskenut.

Eläkkeelle siirtymisiän odotteen nousun taustalla on lähinnä työttömyyseläkkeen lakkauttaminen. Uusitalo ja Nivalainen (2013) analysoivat eri varhaiseläkereittien muutosten vaikutuksia tarkemmin.

Uutta tietoa eläkkeelle siirtymisestä

Työstä vanhuuseläkkeelle siirtyminen ja sen taustatekijät 2000-luvulla: rekisteripohjainen tarkastelu.

Tekijät Satu Nivalainen:

Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2013, 85 sivua. Saatavilla ja tilattavissa verkkopalvelussa www.etk.fi/julkaisut

Eläkeuudistuksen vaikutusten arviointia

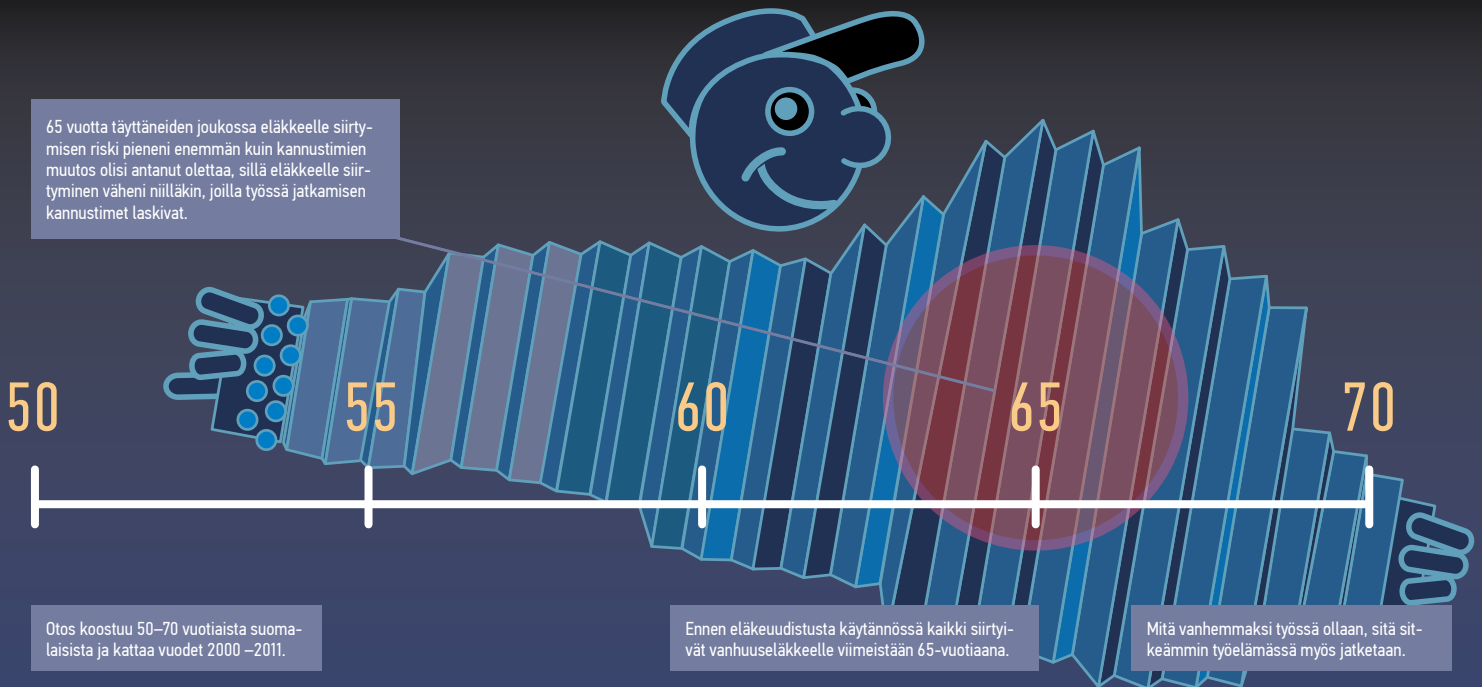
Vuoden 2005 eläkeuudistuksen vaikutus eläkkeelle siirtymisikään.

Tekijät:

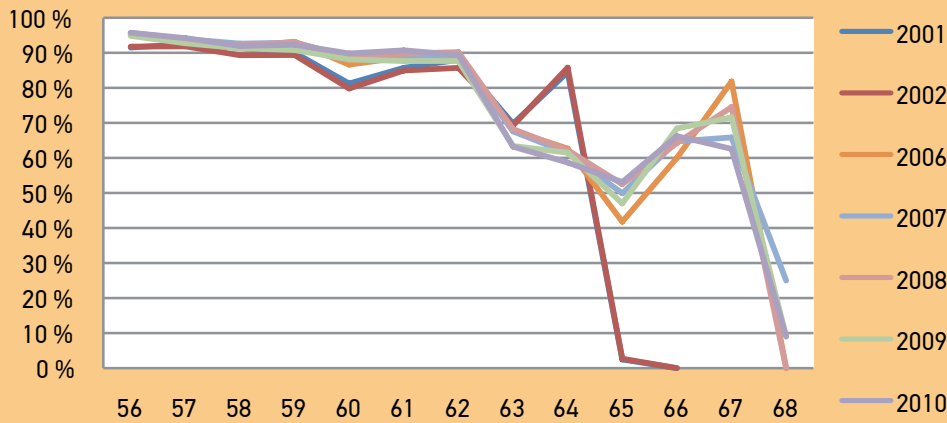
Roope Uusitalo ja Satu Nivalainen

Valtioneuvoston kanslian raporttisarja 5/2013, 58 sivua. Saatavilla ja tilattavissa verkkopalvelussa www.etk.fi/julkaisut

65 vuotta täyttäneiden joukossa eläkkeelle siirtymisen riski pieneni enemmän kuin kannustimien muutos olisi antanut olettaa, sillä eläkkeelle siirtyminen väheni niilläkin, joilla työssä jatkamisen kannustimet laskivat.

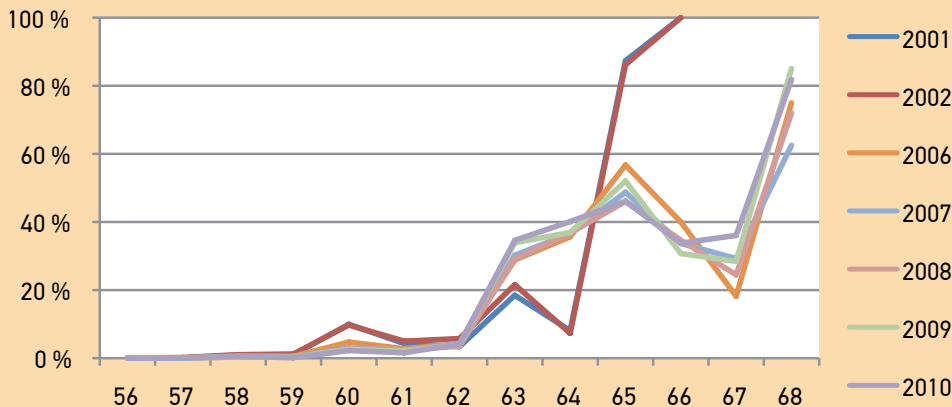

Kuvio 1. Työssä jatkaneiden osuus iän mukaan tiettyinä vuosina, % edellisen vuoden työllisistä

Lähde: Nivalainen S. (2013) Työstä vanhuuseläkkeelle siirtyminen ja sen taustatekijät 2000-luvulla: rekisteripohjainen tarkastelu. Eläketurvakeskuksen raportteja 2013:2.

Kuvio 2. Työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus iän mukaan tiettyinä vuosina, % edellisen vuoden työllisistä

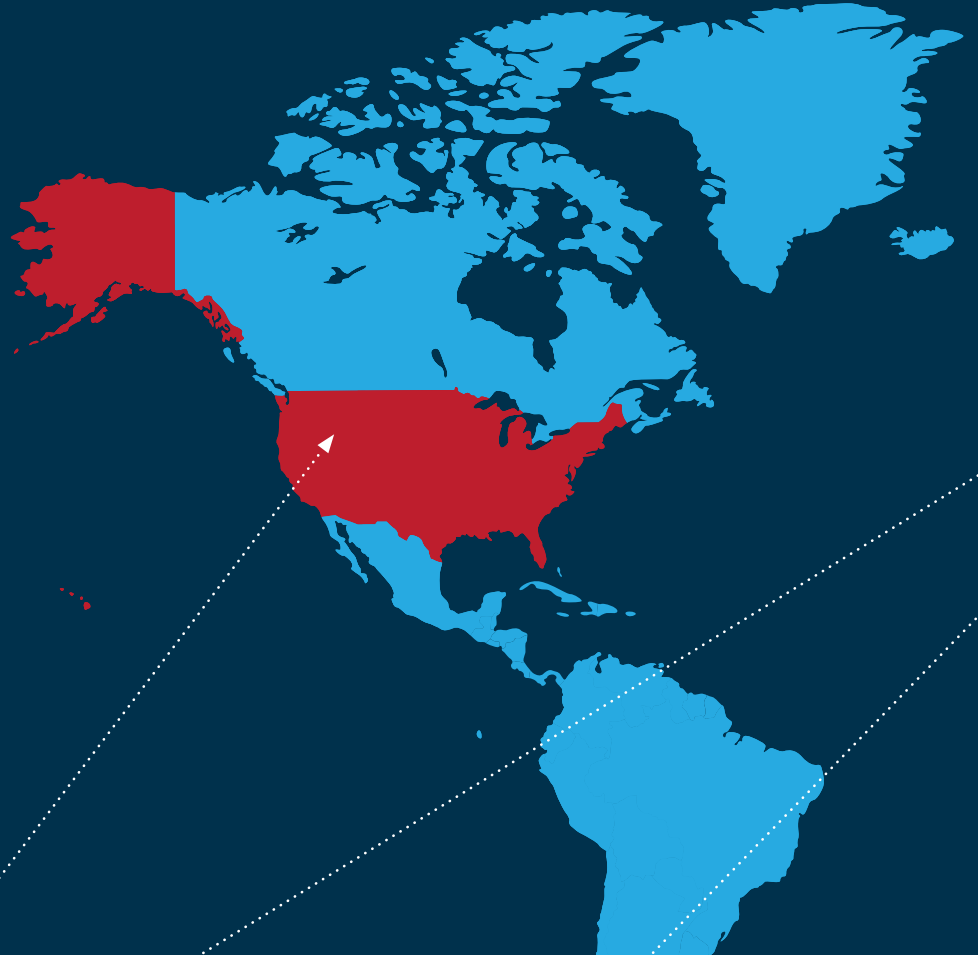
Lähde: Nivalainen S. (2013) Työstä vanhuuseläkkeelle siirtyminen ja sen taustatekijät 2000-luvulla: rekisteripohjainen tarkastelu. Eläketurvakeskuksen raportteja 2013:2.

PALLO HALLUSSA

Peter Lindström
Tiedottaja
Eläketurvakeskus

Pallo hallussa kokoaa eri lähteistä ulkomaiden eläkeuutisia. Lisää luettavaa muiden maiden eläketurvasta löydät Etk.fi-verkkopalvelusta.

YHDYSVALLAT

Kriisivuodet heikensivät maksuja

■ Yhdysvaltain sosiaaliturvaviraston mukaan vuosien 2007–2009 talouskriisi heikensi merkittävästi maksuperusteisten eläkkeiden karttumista.

Lähes 40 prosenttia maan työntekijöistä vähensi eläkemaksujaan yli 10 prosenttia talouskriisin syvimpinä vuosina.

Maksujen vähentämisen syyt ovat viranomaisten mukaan vielä epäselvät. Todennäköisesti taustalla on työttömyyttä, asenteellisia muutoksia ja työpaikkakohtaisten eläkejärjestelmien uudistuksia.

Eläkemaksujen vähenemisen vaikutuksista voidaan toistaiseksi esittää vain karkeita arvioita. Jos maksujen määrä heikkenee pysyvästi, 62-vuotiaan amerikkalaisen eläke voi tulevaisuudessa olla jopa 22 prosenttia oletettua pienempi.

Social Security Bulletin 2/2013

ISO-BRITANNIA

Vakuutustiedot hukassa

■ Lähes joka neljäs britti on kadottanut omia eläketietojaan.

Tuoreen selvityksen mukaan 37 prosenttia 18–44 -vuotiaista on menettänyt vähintään yhden eläkevakuutuksen asiakirjat tai ei yksinkertaisesti tiedä, missä yhtiössä hänen vakuutuksensa on.

Epäselvyys eläkevakuutuksista korreloi henkilön työpaikkojen lukumäärään. Mitä enemmän työntekijällä on työurallaan ollut eri työpaikkoja, sitä todennäköisemmin hän on hukannut ainakin yhden eläkevakuutuksen tiedot.

Ikääntyneillä ja nuorilla briteillä on hyvin erilaiset työhistoriat. Kun yli 65-vuotiaat britit ovat työskennelleet elämänsä aikana keskimäärin 5,6 työnantajalla, monet 25–34 -vuotiaat ovat ehtineet työskennellä jo yhtä monessa paikassa.

The Actuary 15.4.

BELGIA

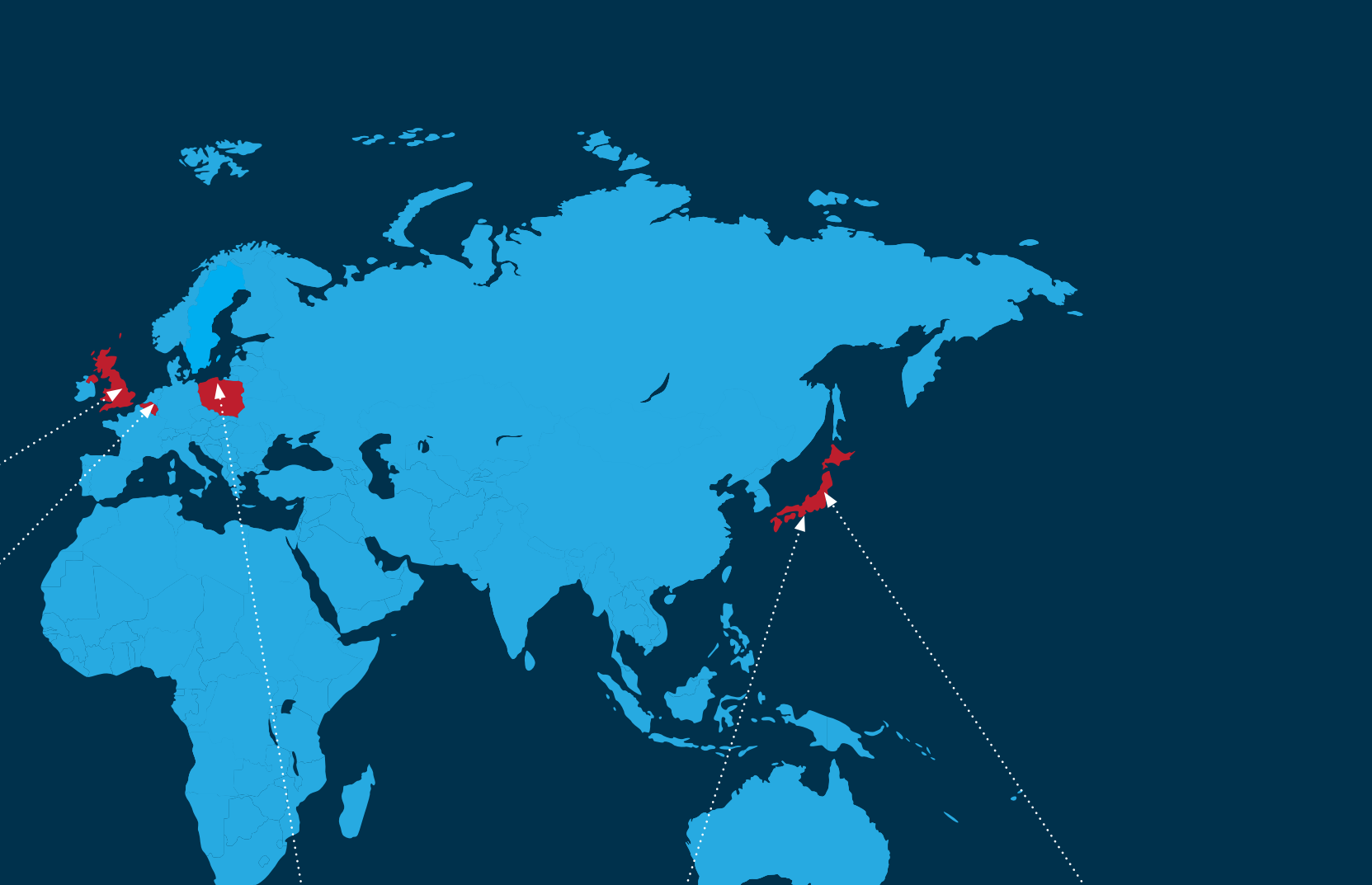
Järjestelmän uudistamista suunnitellaan

■ Belgian hallitus asetti huhtikuussa 12 hengen asiantuntijaryhmän pohtimaan maalle eläkeuudistusta. Ryhmältä odotetaan neuvoja Belgian eläkejärjestelmän tehokkuuden ja kestävyysparantamiseksi.

Belgia nosti hiljattain virallista eläkeikää 65 ikävuoteen. Eläkkeelle voi kuitenkin siirtyä jo 60,5 ikävuodesta lähtien, jos vakuutetulla on takanaan vähintään 38 vuoden työura. Vuonna 2016 alaikäraja nousee 62 ikävuoteen ja työhistorian minimivaatimus 40 vuoteen.

Tällä hetkellä belgialaisen työuran pituus on keskimäärin 29 vuotta ja keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä 59 vuotta.

IPE 18.4.

PUOLA

Eläkesäästöjä kansallistetaan

■ Puolan mediassa on alkuvuodesta liikunut huhuja yksityisten eläkesäästöjen kansallistamisesta. Hallituksen kerrotaan suunnittelevan eläkeikää lähestyvien puolaisten yksityisten säästöjen siirtämistä valtion sosiaalivakuutuslaitoksen alaisuuteen.

Varojen siirron motiiviksi epäillään valtion velanhoidon helpottamista. Siirtämällä yksityiset säästöt valtiolle Puolan hallitus voisi mitätöidä valtionvelkaa, sillä osa velkakirjoista on yksityisten rahastojen omaisuutta.

Puolan hallitus on kiistänyt huhut, että se olisi kansallistamassa eläketilejä.

IPE 10.4. ja 4.4.

JAPANI

Työnantajakohittaiset eläkejärjestelmät kiinni

■ Japanin sosiaali- ja terveysministeriö suunnittelee työnantajakohittaisen lisäeläkejärjestelmien sulkemista odotettua nopeammin.

Aikaisemmin Japani suunnitteli lisäeläkejärjestelmien sulkemista kymmenen vuoden kuluessa, mutta viime vuoden vaalituloksissa muutti aikataulua. Japanin liberaalidemokraattinen puolue, parlamenttivaalien voittaja, haluaa sulkea järjestelmät jo ensi vuonna.

Työnantajakohittaiset lisäeläkejärjestelmät ovat Japanissa kohtalaisen yleisiä, joskin niissä vakuutettujen määrä on laskenut vuosina 2001–2010 yli 20 miljoonasta noin 15 miljoonaan vakuutettuun.

Towers Watson 23.4., Etk.fi

JAPANI

Rahastot dumpaavat joukkovelkakirjoja

■ Japanin hallituksen radikaali elvytyspolitiikka on johtanut isoihin muutoksiin maan eläkerahastojen sijoituksissa.

Rahastot ovat vähentäneet sijoituksiaan japanilaisissa velkakirjoissa peräti 31 prosenttia viime vuodesta. Velkakirjojen myyntiä vauhdittaa hallituksen tavoite nostaa inflaatio kahteen prosenttiin.

Japanilaiset rahastojen sijoitukset ovat valtaosin kotimaisissa velkakirjoissa. Maan suurin eläkelaitos on perinteisesti pitänyt sijoitussalkun allokaatiossa velkakirjoja 67 prosentin painoarvolla.

Hallituksen elvytyspolitiikka on tarjonnut rahastoille kuitenkin tuloja osakkeista. Japanin osakemarkkinat ovat nousseet vuoden viiden ensimmäisen kuukauden aikana 30 prosenttia.

Reuters 24.4., Bloomberg 1.3.

Tiedoksi

Topsos-koulutus jatkuu Turussa

■ Sosiaalivakuutuksen huippuasiantuntijoiden jatkokoulutusohjelma Topsos pysyy Turun yliopiston ohjelmassa jatkossakin. Koulutuksesta vastaavan professorin tehtävä täytetään elokuusta 2013 lähtien viideksi vuodeksi.

Topsos-opiskelijat suorittavat ammatillisen liseniaattitutkinnon noin neljässä vuodessa työn ohella. Pohjakoulutukseksi vaaditaan maisterin tutkinto.

Koulutusohjelmassa opetetaan sosiaaliturvan kehittämistyössä tarvittavaa poikkitieteellistä osaamista, jota ei ole mahdollista saavuttaa jonkun yksittäisen aineen jatko-opinnoilla.

Opetus koostuu lähiopetusjaksoista ja etätehtävistä. Lähiopiskelupäiviä järjestetään 5 kertaa vuodessa ja opintoihin sisältyy kaikkiaan 15 lähiopetusjaksoa. Koulutusohjelman opettajiksi kutsutaan sosiaalivakuutuksen eri osa-alueiden asiantuntijoita eri yliopistoista

ja sosiaalivakuutuslaitoksista. Seuraava haku on syys-lokakuussa ja uudet opiskelijat voivat aloittaa ensi kevään aikana.

Ensimmäinen Topsos-ryhmä aloitti opintonsa keväällä 2002. Koulutuksen käyneet vakuutuslaskentapäällikkö **Seija Lehtonen** Ilmarisesta ja yhteyspäällikkö **Mika Vidlund** ETK:sta suosittelevat Topsosia työeläkealan asiantuntijoille. Lehtonen arvelee, että työeläkealalla ei ehkä tiedetä koulutuksesta riittävästi, jotta sitä osattaisiin arvostaa. Esimerkiksi työeläkeyhtiöistä opiskelijoita on hänen mukaansa ollut huomattavan vähän.

– Eläkevakuutusasiat eivät olleet kuitenkaan kokonaisuudessa mikään pieni juttu, ovathan eläkkeet sosiaalimenojen suurin menoerä. Erityisesti esimieheltä kaivataan laaja-alaista katsantokantaa ja tämä antaa mahdollisuuksia myös siihen, Seija Lehtonen sanoo.

Myös Mika Vidlund korostaa mahdollisuutta laajentaa ja syventää omaa tietämystä sosiaalivakuutuksen alalta.

Liseniaattityön tekeminen päivätyön ohella on iso ponnistus. Vidlund ja Lehtonen neuvovatkin sopimaan työnantajan kanssa siitä, miten työaikaa voi käyttää opintoihin.

– Mahdollisimman lähellä omia työtehtäviä oleva aihe siivittää luonnollisesti myös eteenpäin ja palkitsee puolin ja toisin. Mielestäni tärkeä motivaatiota lisäävä asia, jota ei sovi unohtaa, on tieteellisen tutkinnon suorittaminen, Mika Vidlund kannustaa.

Koulutusta rahoittavat sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö, Eläketurvakeskus ja Kansaneläkelaitos. Koulutuksen järjestävät Turun yliopisto, Åbo Akademi ja Turku Center for Welfare Research (TCWR).

Haastaja on elossa

■ Eläke-Fenniasta ja LähiTapiola Eläkeyhtiöstä muodostettava työeläkeyhtiö Elo aloittaa vuoden 2014 alusta. Uusi yhtiö sanoo olevansa Suomessa kasvavien ja työllistävien yritysten sekä yrittäjien etuja ajava työeläkevakuuttaja.

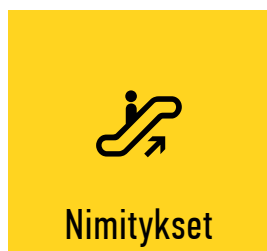
Tiedotteen mukaan fuusio hyödyttää myös koko suomalaista yhteiskuntaa lisäämällä työeläkejärjestelmän tehokkuutta ja toimintavarmuutta. Yhdistymisen synergiaetuna syntyvät liikeku-

lusäästöt näkyvät fuusioaiheen jälkeen yhtiön asiakkaiden vakuutusmaksuallennuksissa.

– Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo tulee olemaan työeläkealan vaikuttaja ja haastaja, joka huolehtii vastuullisesti asiakkaidensa työeläketurvasta. Keskeinen osa tätä vastuuta on eläkevarallisuudesta huolehtiminen ja tulevien eläkkeiden turvaaminen, sanoo vuoden 2014 alussa Elon toimitusjohtajana aloittava **Lasse Heiniö**.

Elo panostaa erityisesti asiakkaiden kilpailukykyä parantaviin yritysrahoituksen ja työhyvinvoinnin palveluihin.

Fuusio ei edellytä toimenpiteitä asiakkailta. Elon tavoitteena on jatkaa tiivistä yhteistyötä LähiTapiolan ja Fennian kanssa toimien tasapuolisesti molempien yhtiöryhmien työeläkevakuutusosastojen kanssa. Fuusio vaatii vielä viranomaisten ja yhtiökokousten hyväksynnän.

Nimitykset

Eläketurvakeskus

Tradenomi (ylempi AMK) **Virpi Rautiainen** on nimitetty Eläketurvakeskuksen tietohallinto-osastolle käyttöpäälliköksi 10.4. alkaen.

Elo

Vuoden 2014 alussa aloittavan työeläkeyhtiö Elon toimitusjohtajaksi on nimitetty Eläke-Fennian toimitusjohtaja **Lasse Heiniö** ja varatoimitusjohtajaksi LähiTapiola Eläkeyhtiön toimitusjohtaja **Satu Huber**. Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo syntyy, kun Eläke-Fennia ja LähiTapiola yhdistyvät.

Etera

Tradenomi **Marcos Placeres** on nimitetty asiakaspäälliköksi eteläiseen alueyksikköön 15.4.2013 lähtien. Placeres on työskennellyt aiemmin mm. Nordea Henkivakuutuksessa ja Nordea Pankissa.

Tradenomi **Marja Virmalainen** on nimitetty markkinointipäälliköksi 22.4.2013 lähtien. Virmalainen on työskennellyt aiemmin Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiössä.

Ilmarinen

KTM **Mikko Alftan** on nimitetty operatiivisten riskien päälliköksi 6.5. alkaen.

eMBA **Pasi Ala-Louko** on nimitetty asiakaspäälliköksi suurasiakkaat ja meklariyhteydet -yksikköön 20.5. alkaen.

KTM **Saara Ansamaa** on nimitetty eläkevakuutukset -linjan asiakaspalveluyksikön omat palvelut -osaston osastopäälliköksi. Nimitys tulee voimaan 1.6.

Tela

Ilmarisen toimitusjohtaja **Harri Sailas** jatkaa Työeläkevakuuttajat Telan hallituksen puheenjohtajana. Varapuheenjohtajina jatkavat toimitusjohtaja **Matti Vuoria** Keskinäisestä työeläkevakuutusyhtiöstä Varmasta ja toimitusjohtaja **Merja Ailus** Kevasta sekä toimitusjohtaja **Harri Lemmetti** Yleisradion eläkesäätiöstä. Hallitus jatkaa entisellä kokoonpanolla.

Kolumni

Palstalla vieraileva kolumnisti ottaa kantaa eläkekeskusteluun.

Nicholas Barr vaiko Veikko Lavi?

Kuka?

Olli Kangas

- Kelan tutkimusjohtaja, VTT, dosentti
- On aiemmin toiminut professorina Kööpenhaminassa, Turussa ja Tukholmassa.
- Tutkii hyvinvointivaltion rakenteita, kehitystä, kehityksen syitä ja järjestelmien vaikutuksia vertailevasta perspektiivistä.

Arvioidessaan Suomen eläkejärjestelmää Nicholas Barr kiinnitti huomiota eläkeläisten köyhyysriskiin. EU:n tilastojen mukaan suomalaisista yli 65-vuotiaista noin 20 prosenttia elää köyhydessä. Toisin sanoen lähes joka viidennen vanhuuseläkkeellä olevan tulot jäävät alle EU:n käyttämän köyhyysrajan, joka on 60 prosenttia maan keskitulosta.

Suomen luku on lähellä EU-27 keskiarvoa. Mittarin luotettavuudesta voidaan toki kiistellä. Tulisiko käyttää 50 tai 40 prosentin köyhyysrajaa? Entä olisiko parempi soveltaa moniulotteista mittaria, jossa tulojen lisäksi otettaisiin huomioon muitakin tekijöitä? Vaihtoehtoiset mittarit antaisivatkin Suomen tilanteesta paremman kuvan suhteessa muihin maihin. Meikäläisen eläketurva on kattava, mutta ei kaikin osin riittävä.

Eläkeläisköyhyyttä on joskus pidetty ongelmana, jonka aika hoitaa. Suurin köyhyysriski näet on yksin asuvilla naisilla, joilla ei ole työeläkettä. On ehdotettu, että antaa ajan hoitaa ongelma. Kun mainittu ihmisryhmä siirtyy ajasta ikuisuuteen, niin köyhyyskin poistuu. Näin ei kuitenkaan käy: meillä on myös nuoremmissa ikäluokissa paljon sellaisia, joilla ei syytä tai toisesta tule olemaan lainkaan työeläkettä. Ongelma ei siis ratkea, mittakaa voi toki pienentyä.

Toinen ehdotus: korotetaan peruseläketurvaa sellaiselle tasolle, että saavutetaan köyhyysluvut, joita ei tarvitse hävetä. Mutta mikä on peruseläketurva. Kansaneläke? Takuueläke? Kumpaa on nostettava? Val-

tionalouden kannalta takuueläkkeen nostaminen olisi kustannustehokkaampaa. Takuueläkehän kohdistuu kaikkein pienituloisimmille – kansaneläkettä sen sijaan ’valuu’ myös vähän paremmin toimeentuleville. Jos raha ratkaisee, niin korotukset kohdistuvat takuueläkkeeseen. Aikaa myöten tilanne johtaa siihen, että kansaneläkkeen merkitys kyseenalaistuu. Onko tarkoituksenmukaista ylläpitää kahta perusturvaa takaavaa eläkejärjestelmää?

Takuueläkkeen osuuden kasvu aiheuttaa ongelmia myös työeläkkeelle. Pienituloiset työntekijät maksavat kyllä eläkevaikutusmaksuja, mutta heidän kohdallaan tilanne saattaa olla se, että työeläke ei ole takuueläkettä suurempi. Tasa-eläke-elementti voimistuu ja nakertaa jokaisen euro-työssä-kasvattaa-työeläkettäsi –periaatetta. Pienituloisten keskuudessa työeläkkeen legitimitteetti hapertuu.

Kolmas ehdotus, joka väikkyi myös Barrin analyysissä: ratkaistaan yksinasuvien eläkeläisten köyhyysongelma maksamalla heille suurempaa takuueläkettä kuin parisuhteessa oleville. Valtion kirstun hoitajista tämä lienee houkutteleva vaihtoehto. Pulma taas on se, että sosiaalipolitiikassa on pyritty pois puoliso vähenteisistä etuuksista. Perhesuhteitten moninaisuus voi aiheuttaa ongelmia, joita Veikko Lavi lyyriisesti tukilisäjenkassaan kuvasi.

Eläkereformeja pohtivan työryhmän on tehtävä visainen päätös: vähentääkö köyhyyttä poistamalla kansaneläke ja vahvistamalla tasa-eläke-elementtiä, eriyttääkö takuueläke perhesuhteitten mukaan? Kuunnellako Nicholas Barria vaiko Veikko Lavia?

Luin kirjan

Kari Arola:
Herraduunari
Media Wallius, 2013
186 sivua
ISBN 978-952-6694-00-9

Ei ollut herrana helppoa

■ Uutispäivä Demarista 2007 eläkkeelle etukenossa jäänyt **Arolan Kari** on tehnyt kelvot muistelmat. Juankoskella kasvanut savolaispoika sai maisterinpaperit Turusta. Työt hän puursi toimittajana Palkkatyöläisessä, tiedottajana Akavan piirissä ja lopuksi päätoimittajana Demarissa.

Työpaikoista mieleen jääneet tapahtumat valaisevat yläkertojen elämää ammattiliitoissa ja puolueessa. Episodit hän kertoo rutinoituneesti ja kytkee ne historiamme sodanjälkeisiin käännteisiin.

Lukemalla kirjan työeläkeväki voi oppia, miten toinen markkinapartti junailee asioita omassa piirissään. Järjes-

töllinen ja poliittinen eripura tuo ristiriitoja, joissa välikäteen joutuu usein tiedottaja.

Arolan aika järjestöissä oli harmonista verrattuna vasuuseen puoluelehdestä. Sen vetäjälle onkin jäänyt yhtä ja toista hampaankoloon. Lipposesta ja muista silmäteke-

vistä on toki myönteistäkin kerrottavaa. Muistelija ehti 1990-luvun alussa käväistä myös ETK:ssa, muttei viihtynyt tiedotuspäällikkönä. Pääsyy oli hänen osastonsa "keho ja huono" ilmapiiri.

Seppo Pietiläinen

Kallis ja tehoton konsulttidemokratia

■ Julkinen sektori on yhä riippuvaisempi konsulteista, kirjoittavat **Hanna Kuusela** ja **Matti Ylönen** huolellisesti kootussa ja tarkoin viittein varustetussa Konsulttidemokratia -tietokirjassa. Se kuvaa kehitystä, jossa valtion virkamiesten tehtäviä ja julkista valtaa on valunut konsulttifirmoille.

Konsulttien käyttö lisääntyi valtion tuottavuusohjelman myötä. Ohjelman mittariksi asetettiin aikoinaan henkilötyövuosien vähentäminen, missä onnistuttiinkin: vuosina 2006–2010 valtion henkilöstökulut vähenivät 216 miljoonalla eurolla. Palvelujen ostot sattuivat lisääntymään samana aikana yli 500 miljoonalla.

Julkisen sektorin konsulttitoiminnan suurimmat rahat liikkuvat IT-palveluissa, missä konsulttityö on jo pysyvää. Kustannukset kasvavat, kun osaaminen monopolisoituu. Toimittajat säilyttävät usein omistusoikeuden julkisen varoin kehittämiinsä järjestelmiin, mikä pahentaa valtion riippuvuutta konsulttifirmoista. Kuusela ja Ylönen eivät

kuitenkaan syytä konsulttifirmoja, vaan julkista sektoria, jonka pitäisi parantaa osaamistaan hankinta-asioissa.

Kirjoittajat eivät usko konsulttien puheeseen strategisesta ketteryydestä ja innovaatioiden pelastuksesta. He ehdottavat konsulttidemokratian tilalle rohkeaa valtiota, jossa on kilpailukykyinen palkkaus ja jossa virkamiehet kantavat itse vastuuta muutoksista. Selvityksiä, projekteja ja arvioiteja tulisi ulkoistaa vain tapauksissa, joiden hoitamiseen virkamiehillä ei ole osaamista ja jota varten sitä ei kannata hankkia.

Konsulttidemokratia on ensimmäinen kunnan selvitys konsulttien voittokulutusta suomalaisessa hallinnossa. Se on myös harvinaisen kiinnostavaa ja paikoin uskomattakin luettavaa. Sitä voi suositella kaikille yhteiskunnassamme kiinnostuneille.

Kari Lindstedt

Hanna Kuusela ja Matti Ylönen:
Konsulttidemokratia: miten valtiosta tehdään tyhmä ja tehoton
Gaudemus, 2013
183 sivua
ISBN 978-952-495-290-3

Yhdyskunta

www.tahtikuviot.fi

Ruotsin eläkeikätavoite nousussa, tavoiteikä vuonna 2022 olisi 67 vuotta.

English Summary

Lena Koski
Translator
Finnish Centre
for Pensions

Newsletter in English

Stay one step ahead. Order
our newsletter at [www.
etk.fi/newsletter](http://www.etk.fi/newsletter)

More news in English
at www.etk.fi/en

Pension Reform Guidelines by Autumn 2014

■ The labour market parties are in agreement about setting the guidelines for the 2017 pension reform by the autumn of 2014. This will not be an easy task, as the organisations disagree on many issues, including the level of the insurance contribution and the retirement age.

The Central Organisation of Finnish Trade Unions (SAK) argues that the contributions should be raised now in order to guarantee that the pension promise made to today's youth is met. The Confederation of Finnish Industries (EK), on the other hand, argues that the system has collected a surplus of disability and unemployment pension contributions which could be used to keep the contribution levels unchanged throughout 2014-2015.

According to Director **Lasse Laatunen** (EK), it makes no sense to increase the earnings-related pension contribution in the current economic situation when labour costs should instead be cut. **Lauri Lyly**, Chair of SAK, says that the contributions should have been increased considerably at the turn of the 21st century. That would have ensured adequate pension funding also in the future.

Neither EK nor SAK wants to present a definite standpoint regarding the retirement age. Laatunen believes, however, that an automatic inching up of the retirement age in relation to the expected life expectancy is too complicated for the general public. A better solution would be a single, sufficiently high age limit that would come into effect at once. Lyly finds that a schematic raising of the retirement age is unfair towards those with long working lives. He promotes a slow and gradual raising of the retirement age over a long transition period.

Retirement Age Inched Up in Sweden

■ Sweden faces the same problems as does Finland: the population is ageing and people spend more time in retirement. The result is a gruesome dependency ratio: in 20 years, more than 100 dependents per 100 employed persons.

The Swedish government therefore plans to rapidly inch up the retirement age. The current flexible retirement age is 61-67 years, but by 2019, the retirement age would be 66 years and by 2022, 67 years. The success of this reform rests on changes in attitudes towards elderly employees, rapporteur **Ingemar Eriksson** points out. If nothing else works, sanctions against age discrimination could be enforced by law.

However, people with a long working life would receive

concessions. "It is a question of fairness," Eriksson points out. "If you have begun working at age 16 or 18, your retirement age should not be raised as much as that of people who have started working at a later age," Eriksson concludes.

Survivors' Pension to Old Ladies and Teenagers

■ At year-end 2011, survivors' pensions were paid out to 284,300 persons in Finland. Of these, 21,600 were children under the age of 18. In 2011, the average age of recipients of surviving spouse's pension was 76.2 years and of orphan's pension 15.4 years.

The average monthly surviving spouse's pension in 2011 was EUR 523 and the median pension EUR 419. The average monthly surviving spouse's pension of men was half that of women, i.e. EUR 203 (women: EUR 578). The real level of the survivors' pension has risen by 9 per cent in the last decade while that of the orphan's pension has remained unchanged.

In 2011, survivors' pension expenditure amounted to EUR 1,634 million, i.e. 7 per cent of the total pension expenditure. This share continues to decline.

High Investment Returns for Pension Investments in 2012

■ Considering the challenging market conditions, earnings-related pension investments achieved exceptionally high investment returns in 2012. The combined investment portfolio of earnings-related pension assets amounted to EUR 149.6 billion at year-end 2012, and the total return for the earnings-related pension field was excellent at 9.8 per cent.

Shares and holdings yielded the best returns: 12.8 per cent. The return on investments in interest-bearing instruments was 8.1 per cent, while the figure for real estate investments came to 5.5 per cent.

The share of investments made outside the Euro zone increased to 42 per cent in 2012, while investments made in Finland were reduced to 32 per cent and, in the remaining Euro zone, to 26 per cent. New investment objects were found in developing markets with a more rapidly growing economy.

The year 2013 has got off to a good start. The total return of the eight largest earnings-related pension providers varied between 1.2 and 3.8 per cent in the first quarter of the year. The outlook for the remaining year is expected to be more moderate.

Uusimmat julkaisut

Julkaisut verkossa
www.etk.fi/julkaisut

Paperijulkaisujen tilaus
www.etk.fi/julkaisut
sähköpostilla aineistotilaukset@etk.fi
puhelimitse 029 411 20 klo 8–16

TULEVIA JULKAISUJA

Eläkkeellä ja työssä Tilastoraportti eläkeläisten työnteosta vuosina 2007–2011

Raportissa käsitellään eläkettä kartuttavan työn ja eläkkeen päällekkäisyyttä työikäisen väestön keskuudessa vuosina 2007–2011. Tilastossa on kuvattu koko työeläkejärjestelmän työikäisten vakuutettujen työssä ja eläkkeellä oloa ja näiden päällekkäisyyttä. Lisäksi raportti sisältää tietoja työssä olleiden eläkeläisten keskieläkkeistä ja -ansioista.

*Tekijä: Jari Kannisto
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 03/2013
ISSN-L 1459-3823
ISSN 1459-3823 (painettu)
ISSN 1798-7466 (verkkojulkaisu)*

Katsaus perhe-eläkkeeseen

Raportissa kuvataan perheen turvaa kuoleman jälkeen ja perhe-eläkkeensaajia rekisteriaineistojen valossa. Lisäksi kerrotaan Suomen perhe-eläkkeen historiasta ja arvioidaan järjestelmän toimivuutta.

*Tekijä: Mervi Takala (toim.)
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 03/2013
ISBN 978-951-691-184-0 (nid.)
ISBN 978-951-691-185-7 (PDF)
ISSN-L 1238-5948
ISSN 1238-5948 (painettu)
ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)*

Köyhyyden dynamiikka Suomessa 1995–2008

Tutkimuksessa tarkastellaan köyhyyden pysyvyyttä ja tilapäisyyttä eri väestöryhmissä. Tulokset osoittavat, että köyhyysongelma on syventynyt ja köyhyysjaksojen kestot ovat kasvaneet. Köyhyydestä irtaantuminen on vaikeutunut. Edellisen vuoden köyhyys lisää köyhyyseriskin. Yksin jääminen on merkittävä riskitekijä köyhyyden kannalta.

*Tekijä: Ilpo Suoniemi
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 04/2013
ISBN 978-951-691-186-4 (nid.)
ISBN 978-951-691-187-1 (PDF)
ISSN-L 1238-5948
ISSN 1238-5948 (painettu)
ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)*

MUJALLA JULKAISTUA

Eläketalous

Kirjassa käsitellään eläkejärjestelmän taustalla vaikuttavia tekijöitä, kuten väestön rakennetta ja ikääntymiseen varautumista. Siinä esitellään kattavasti Suomen eläkejärjestelmää ja se tarjoaa pohdittavaa myös sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta käytävään keskusteluun.

*Tekijät: Sanna Tenhunen ja Risto Vaittinen (toim.)
ISBN: 978-952-5684-41-4
Finanssi- ja vakuutus kustannus Oy FINVA*

Vuoden 2005 eläkeuudistuksen vaikutus eläkkeellesiirtymisikään

Tutkimuksessa arvioidaan vuoden 2005 eläkeuudistuksen vaikutuksia lähellä eläkeikää olevien, 50–69-vuotiaiden työllisyyteen, työttömyyteen ja eläkkeelle siirtymiseen Eläketurvakeskuksen rekistereistä kootun yksilötason aineiston avulla. Sekä varhaiseläkkeille pääsyn rajoittamisen että muuttuneiden vanhuuseläkkeelle jäämisen taloudellisten kannustimien vaikutuksia tarkastellaan.

*Tekijät: Roope Uusitalo ja Satu Nivalainen
Sarja: Valtioneuvoston kanslian raporttisarja 5/2013*

Socioeconomic differences in disability retirement in Finland: The contribution of ill-health, health behaviours and working conditions

Tutkimuksessa tarkastellaan terveyden, terveystyötytymisen ja työolojen vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen sosioekonomisiin eroihin. Tutkimus perustuu Terveys 2000 -aineistoon sekä eläkeseurantatietoihin vuosilta 2000–2009.

*Tekijät: Anu Polvinen, Rajja Gould, Eero Lahelma ja Pekka Martikainen
Artikkeli ilmestyy julkaisussa Scandinavian Journal of Public Health 2013, doi: 10.1177/1403494813482400.*

Tietoa uusista julkaisuista sähköpostiisi

- Julkaisukirjeestä saat tietoa Eläketurvakeskuksen tuoreimmista julkaisuista vaivattomasti suoraan sähköpostiisi.
- Kirje lähetetään noin viisi kertaa vuodessa.
- Julkaisukirje sisältää lyhyen kuvauksen uusien julkaisujen sisällöstä sekä suorat linkit julkaisuihin.

Tilaa julkaisukirje osoitteesta
www.etk.fi/uutiskirje

